

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНИХ СТУДІЙ**

До захисту допустити:
в.о.зав. кафедри
 Олена ПЕДЧЕНКО
18» листопада 2025 р.

Етимологія назв найбільших міст США

Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Англійська мова, зарубіжна література та
компаративістика»
Мамикіної Ірини Сергіївни

Науковий керівник:
Педченко Олена Василівна
кандидат філологічних наук, завідувач кафедри
англійської філології та прикладних студій

Рецензент:
Балабан О.О., к.філол.н., доцент, завідувачка кафедри
германських мов Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою 75 С Добре
Секретар ЕК Наталія БОРИСОВА
« 15 » грудня 2025 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження етимології та топонімії.....	6
1.1. Етимологія як лінгвістична дисципліна: становлення, розвиток та сучасні підходи.....	6
1.2. Топонімія як складова ономастики: основні поняття і теоретичні підходи.....	7
1.3. Історичні етапи формування топонімів США.....	14
Висновок до розділу 1.....	16
Розділ 2. Соціокультурні передумови та лінгвістичні особливості формування топоніміки США.....	17
2.1. Соціокультурні чинники формування топонімії США.....	18
2.2. Колонізація, расова політика та топонімія асиміляції	19
2.3. Релігійно-гендерний аспект формування топонімів США.....	22
Висновок до розділу 2.....	25
Розділ 3. Етимологічний аналіз назв найбільших міст США.....	27
3.1. Етимологічний аналіз назв міст індіанського походження.....	29
3.2. Етимологічний аналіз назв міст іспанського походження.....	37
3.3. Етимологічний аналіз назв міст французького походження.....	43
3.4. Етимологічний аналіз назв міст англійського походження.....	48
Висновок до розділу 3.....	64
Розділ 4. Перспективи подальших досліджень.....	65
Загальний висновок.....	68
Список використаних джерел.....	71

ВСТУП

Походження географічних назв міст є цінним джерелом інформації про історію розвитку територій, культурні контакти, міграційні процеси та світоглядні орієнтири спільнот. Етимологія топонімів дозволяє простежити не лише мовні зміни, але й соціальні, політичні та культурні чинники, що впливали на формування місцевої ідентичності. Дослідження етимології назв найбільших міст США є актуальним у зв'язку з багат шаровим історичним контекстом цієї країни, де поєдналися корінні, колоніальні, іммігрантські та сучасні урбаністичні впливи.

Об'єктом дослідження є географічні назви найбільших міст Сполучених Штатів Америки.

Предметом дослідження є їх етимологія та соціокультурні чинники, що вплинули на формування цих назв.

Метою роботи є комплексне дослідження походження й мотивації назв найбільших міст США з урахуванням історичних, лінгвістичних та антропологічних чинників. Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань:

1. проаналізувати теоретичні засади етимології та топонімії;
2. визначити класифікаційні та структурні особливості географічних назв;
3. простежити історичні, колоніальні та культурні чинники формування назв міст;
4. виявити роль мовних контактів, запозичень та семантичних змін у формуванні ойконімів;
5. дослідити, як у топонімії відображаються антропологічні, феміністичні та культурні аспекти розвитку суспільства;
6. здійснити етимологічний аналіз низки найбільших міських назв США.

Наукова **новизна роботи** полягає у поєднанні традиційного етимологічного аналізу з антропологічним підходом, що дозволяє розглядати географічні назви не лише як мовні одиниці, а як елементи колективної пам'яті, носії історичних травм, колоніальних впливів, гендерних асиметрій та культурних наративів. Такий погляд розширює можливості інтерпретації ойконімів та демонструє, як у назвах міст відображаються соціальні відносини, владні структури, процеси культурної асиміляції та боротьби за видимість різних груп населення.

Антропологічний підхід також дає змогу аналізувати топоніми як результати колективного досвіду, що закріплюють у мові історичні події, уявлення про простір та соціальні ролі. Через нього можна виявити, як назви міст зберігають сліди колоніального минулого, практик перейменування, стирання або відновлення корінних назв, та як вони відображають гендерні та соціальні ієрархії. Такий підхід робить дослідження ширшим, оскільки дозволяє поєднати етимологічний аналіз із культурною антропологією, соціолінгвістикою та історією ідентичності.

Методологічною основою роботи є етимологічний, історико-порівняльний, описовий, семантичний та когнітивний методи. При аналізі топонімів враховуються підходи українських та зарубіжних мовознавців, зокрема П.Бучко, Ю.Карпенко, Л. Кембелл, Дж. Стюарт. Антропологічні засади дослідження спираються на роботу Дж. Даймонда «Зброя, мікроби та сталь», де простір розглядається крізь призму історико-екологічних чинників; дослідження Г.Неша « Червоне, біле та чорне: люди Америки ранніх часів», що присвячене взаємодії різних культур у ранній історії Північної Америки; а також інтерпретацію жіночих архетипів і культурних наративів у праці К.П.Естес « Жінки що біжать з вовками».

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у подальших лінгвістичних,

культурологічних, історико-антропологічних та урбаністичних дослідженнях. Етимологічний аналіз назв міст дозволяє глибше зрозуміти процеси мовної взаємодії, запозичення та трансформації топонімів, а також висвітлює їхній зв'язок із культурною пам'яттю, колоніальними практиками та соціальною історією. Антропологічна інтерпретація топонімів робить дослідження корисним для фахівців у галузі соціальної антропології, перекладознавства, картографування, культурних студій та освітніх програм, присвячених історії та культурі США.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТИМОЛОГІЇ ТА ТОПОНІМІЇ

1.1. Етимологія як лінгвістична дисципліна: становлення, розвиток та сучасні підходи

Етимологія є однією з найдавніших і водночас найважливіших галузей мовознавства, що досліджує походження, первісну форму та значення слів, а також закономірності їхньої семантичної і фонетичної еволюції. Термін етимологія походить від грец. ἔτυμον — «істинне значення» та λόγος — «слово, вчення», що вже у своїй внутрішній формі вказує на прагнення людства відшукати першопочатковий смисл мовних одиниць.

Перші етимологічні спостереження сягають античності. У працях Платона, стоїків, Арістофана та інших мислителів наявні спроби пояснити походження слів через зв'язок між назвою і сутністю предмета. У середньовіччі етимологія була складовою богословської герменевтики: аналіз мовних форм застосовували для тлумачення біблійних текстів, наприклад у працях Ісидора Севільського.

У XIX столітті етимологія перетворюється на повноцінну наукову дисципліну в рамках порівняльно-історичного мовознавства. Роботи А. Шлейхера, Я. Грімма, Ф. Боппа, О. Беценбергера заклали методологічні основи реконструкції прамов, визначення закономірностей звукових змін та етимологічного аналізу запозичень. Саме в цей період етимологія формує власний набір інструментів — порівняльний метод, фонетичні закони, морфологічні відповідники.

Сучасна лінгвістика розглядає етимологію як міждисциплінарну галузь, яка поєднує:

- фонетику та фонологію (вивчення закономірностей звукових змін),
- морфологію (аналіз словотвірних моделей),

- лексикологію (семантичний розвиток),
- соціолінгвістику (вплив соціальних процесів на появу назв),
- культурологію та антропологію (мовна картина світу, колективна пам'ять).

Д. Крістал [13] наголошує, що етимологія є “історичним виміром лексикології”, бо дозволяє простежити не лише розвиток слова, а й еволюцію культурного досвіду народу.

Завданнями етимології є :

1. Встановлення вихідної форми слова.
2. Визначення джерела походження (власного чи запозиченого).
3. Реконструкція семантичного розвитку.
4. Виявлення міжмовних контактів.
5. Аналіз культурних та соціальних чинників, що вплинули на появу назви.

У XXI столітті етимологія дедалі більше тяжіє до антропологічного підходу: слово розглядається не лише як мовна одиниця, а як носій історії, символів, ідентичності, травм, колоніальних впливів та соціальної трансформації. Цей підхід особливо продуктивний у топонімічних дослідженнях, оскільки географічні назви зберігають сліди різних епох, міграцій, культурних нашарувань.

1.2. Топонімія як складова ономастики: основні поняття і теоретичні підходи

Топонімія — це розділ ономастики, який досліджує географічні власні назви (топоніми), їх походження, семантичну структуру, історичний розвиток і функціонування в мовній системі. Термін походить від грец. τόπος — «місце» та ὄνομα — «ім'я».

Топонімія використовує методи етимології для реконструкції:

- мовних контактів,

- міграцій населення,
- культурно-історичних впливів,
- зміни влади та політичних режимів,
- релігійних трансформацій.

Таким чином, топонімія є окремою, але тісно пов'язаною з етимологією дисципліною, що працює зі специфічною групою власних назв.

В українському мовознавстві теоретичні засади топонімії та ономастики ґрунтовно розроблені Ю. Карпенко, де топонімічна система визначається як складна семіотична структура, що поєднує мовні, історичні та культурні чинники[2]. Окремого значення для цього дослідження становить праця М. Ткач, яка підкреслює культурну та антропологічну природу топонімів[3].

Оскільки топонімія як наукова дисципліна є багатовимірним полем дослідження, в якому поєднуються лінгвістичні, географічні, історичні та культурологічні підходи, з цього виникає потреба у чіткій систематизації назв, яка б дозволяє не лише описати їхнє походження, а й зрозуміти функціонування топонімічної системи певної країни чи регіону.

Відповідно до класифікації за типом географічного об'єкта топоніми поділяються на:

Ойконіми — назви населених пунктів

Гідроніми — назви водойм

Орононіми — назви гірських систем, височин

Дромоніми — назви шляхів і транспортних маршрутів

Урбаноніми — назви внутрішніх міських об'єктів

Агороніми — назви площ та просторів

Мікротопоніми — назви невеликих локальних об'єктів (галявин, ярів, боліт)

Лімноніми— назви озер

Пелагоніми — назви морів та океанів

Хороніми — назви штатів країн , регіонів

У своїй роботі Стоюарт [37] подає класифікацію через призму мовних джерел та походження назв, та виділяє індіанські, іспанські, французькі, англійські та німецькі топоніми .

За Ткач та Бучко [1;3] у межах української ономастичної традиції можна побачити семантичну класифікацію топонімів , де вони діляться на дескриптивні, меморіальні, релігійні/сакральні, ідеологічні / символічні, транسخоніми (перенесені) та комеморативні .

Ця класифікація допомагає систематизувати топоніми відповідно до формальних і семантичних параметрів.

Процес появи географічних назв є багатовимірним соціолінгвістичним явищем, у якому поєднуються елементи природного середовища, історичної пам'яті, культурних традицій, ідеології та мовних практик. Топонім ніколи не виникає випадково: за кожною назвою стоїть мотив — географічний, соціальний, політичний, економічний, релігійний або символічний. У лінгвістиці традиційно виокремлюють чотири основні групи чинників, що впливають на формування топонімії: географічні, історичні, культурні та лінгвістичні.

Географічні чинники вважаються найдавнішими й найуніверсальнішими мотиваторами у формуванні топонімів. Вони відображають взаємодію людини з природним середовищем та прагнення впорядкувати простір.

На початкових етапах освоєння територій люди найчастіше називали об'єкти за найочевиднішою ознакою[39]:

- рельєф (Rocky Mountains — “скелясті гори”),
- колір ґрунту чи води (Red River — “червона річка”),
- рослинність (Cedar Mountain — “кедрова гора”),

- характер місцевості (Long Valley — “довга долина”).

Такі назви є прозорими й зрозумілими, а тому зберігаються протягом століть. Найстаріші назви США мають індіанське походження і відображають глибокий зв'язок корінних народів із довкіллям:

- Mississippi — “велика ріка”,
- Chicago — “дика цибуля”,
- Appalachian — від назви племені апалачі,
- Missouri — “народ великої каное”.

Для індіанських культур назва була не лише позначенням, а й сакральним знаком, способом “встановити зв'язок” із об'єктом. За Тортоном, для західних апачі назви міст не просто позначають територію, а функціонують як «моральні та духовні маркери», що зберігають зв'язок людини з ландшафтом і предками. Така модель осмислення простору фактично відповідає концепції «сакральної географії» [38].

Географічні чинники формують “перший шар” топонімії — найстійкіший і найдавніший. Саме вони зберігають найбільше інформації про природні особливості територій та індивідуальне бачення простору різними народами.

Історичні чинники — війни, колонізація, міграції, зміна режимів — значною мірою визначають топонімію будь-якої країни. Топоніми виступають свого роду “мовними документами”, що фіксують політичні та соціальні зміни. Територія США упродовж кількох століть була простором взаємодії різних імперій: іспанської, французької, британської. Кожна з них залишила власний топонімічний слід. Колоніальні назви часто мали ідеологічний характер: вони закріплювали владу, релігію, культурні моделі метрополії.

Переїменування — один із найтипівіших механізмів символічного контролю над територією.

Наприклад: New Amsterdam → New York (1664), Yerba Buena → San Francisco (1847), Fort Duquesne → Pittsburgh (1758). Після утворення США (1776) виникає топонімічний пласт, пов'язаний з ідеями демократії (Liberty, Independence), іменами державотворців (Washington, Jefferson City, Madison), та символічними цінностями (Union, Concord, Friendship). Це була спроба створити власний національний топонімічний наратив.

Культурні чинники охоплюють релігію, міфологію, традиції, символи та систему цінностей певного народу. Вони визначають, які назви вважаються престижними, сакральними чи “правильними”. Іспанські та французькі колонізатори активно використовували біблійні або католицькі імена. Назви виконували сакральну та місіонерську функцію — “освячували” колонізований простір.

У багатьох народів назви мають міфологічне походження:

- індіанські назви — пов'язані з духами, тваринами-тотемами, річковими божествами;
- англомовні — інколи відтворюють англійські фольклорні мотиви (Salem — від “shalom”).

Британські колоністи часто “переносять” європейські назви у новий світ (New York, New Hampshire). Це спосіб “вкоренити” власну ідентичність у незнайомому просторі.

У США часто переплітаються назви різних походжень які свідчать про культурну взаємодію, змішування ідентичностей та “багатошаровість” американського простору.

Лінгвістичні фактори пов'язані зі звучанням, структурою, пристосуванням і трансформацією назв у процесі міжмовних контактів.

Коли колонізатори не могли вимовити індіанські назви, вони їх спрощували, як , наприклад, Millioke → Milwaukee, або Shikaakwa → Chicago. Це природний процес адаптації іншомовних слів до фонетичних

норм своєї мови. Коли значення назви було зрозумілим, її перекладали. Це давало підґрунтя для виникнення багатомовні “дублети”.

У XIX–XX ст. уряд США через U.S. Geographic Names Information System [41] проводив політику уніфікації назв, визначаючи:

- офіційне написання,
- єдині форми,
- вилучення дублетів,
- нормування картографії.

Таким чином стандартизація створила сучасний вигляд американської топонімії.

Ономастика у XXI столітті зазнала суттєвих змін, що пов’язані з розвитком міждисциплінарних методів, посиленням інтересу до соціальних і культурних аспектів мови, цифровою гуманітаристикою та глобальними процесами деколонізації. Топонімія більше не розглядається лише як описова галузь мовознавства. Натомість вона стала інструментом аналізу влади, пам’яті, ідентичності та символічних практик у суспільстві.

Однією з головних тенденцій останніх років є активне поєднання топонімії з іншими галузями знань: соціологією, антропологією, історією, культурологією, урбаністикою та географією.

Згідно з Уїлсон [45], географічні назви виступають “архівами символічних значень”, через які можна вивчати:

- колоніальні та постколоніальні травми;
- зміни у владних структурах;
- процеси національного будівництва;
- формування міської ідентичності.

Топонімія у цьому контексті постає не лише системою географічних назв, а своєрідною «картою соціальної пам’яті», на якій фіксуються уявлення суспільства про власне минуле, цінності та владні структури.

Саме тому однією з провідних тенденцій сучасної ономастики є активне переосмислення топонімів у контексті колоніальної спадщини.

У багатьох країнах світу спостерігається процес повернення корінних назв, витіснених колонізаторами, або ж «очищення» публічного простору від імен історичних постатей, пов'язаних із колоніалізмом, расизмом чи імперською політикою. Події у США після протестів 2020 року стали показовим прикладом цього процесу: відбувалося демонтування колоніальних пам'ятників, перейменування шкіл, вулиць і районів, а також ширше суспільне переосмислення символічної мапи міст.

Особливо виразно тенденція деколонізації топонімії проявляється у США та Канаді, де з початку 2000-х років активно відновлюються корінні індіанські назви. Найвідомішим прикладом стало перейменування Mount McKinley на Denali у 2015 році [42]— повернення автентичної назви, що має сакральне значення для народу атабасків.

Таким чином, топонімія перетворюється на інструмент суспільного діалогу про історію, расову справедливість та ідентичність, а процеси перейменування набувають не лише лінгвістичного, а й виразного культурного та політичного виміру.

Процеси перейменування виходять далеко за межі суто лінгвістичного явища і набувають виразного культурного та політичного виміру, адже йдеться про переосмислення минулого та його присутності в сучасному міському просторі.

Як показують сучасні дослідження, ономастика поступово стає міждисциплінарною галуззю знань, у якій поєднуються лінгвістика,

історія, соціологія, антропологія, урбаністика та культурологія. Все частіше топонімія розглядається не лише як система назв, а як чутливий індикатор суспільних процесів — колонізації, культурної гегемонії, боротьби за права меншин, формування національних наративів та гендерної рівності.

Саме тому аналіз топонімії США крізь призму антропології, історії колонізації та культурної динаміки є не лише актуальним, але й повністю узгодженим із провідними тенденціями сучасних гуманітарних досліджень.

1.3. Історичні етапи формування топонімії США

Топонімія Сполучених Штатів Америки сформувалася в результаті тривалої взаємодії різних культур, мов і політичних систем, тому кожна назва містить історичний і символічний зміст. Її розвиток умовно поділяють на кілька основних етапів: доколоніальний (індіанський), колоніальний, національний (після 1776 р.) та сучасний мультикультурний і постколоніальний періоди.

До прибуття європейців територію Північної Америки населяли численні корінні народи. Їхні назви відображали духовні уявлення, зв'язок із природою та соціальну структуру племен. Багато топонімів мали описовий або сакральний характер: Mississippi — “велика ріка”, Chicago — “дика цибуля”, Dakota — “союзники, друзі”, Appalachian — від назви племені апалачі. [37]

Як наголошує Торнтон [38], для індіанських народів назва була частиною ритуального простору і способом закріплення колективної пам'яті. Саме тому цей шар топонімії виявився надзвичайно стійким.

З приходом європейців топонімія стала інструментом привласнення простору та символічної влади. Іспанська традиція пов'язувалася з католицизмом (San Diego, San José, Corpus Christi, Colorado), французька — з описовими або адміністративними назвами (Detroit, Des Moines, La Nouvelle-Orléans), англійська — з перенесенням назв метрополії

(Boston, New York, New Jersey) [27]. Цей період сформував один із найпотужніших шарів топонімії, який визначає карту США донині.

Після 1776 року назви почали виконувати роль інструменту націєтворення. Поширюються топоніми на честь президентів і державних діячів (Washington, Madison, Jefferson City), а також назви, пов'язані з політичними ідеалами (Liberty, Independence, Union, Concord).

У XIX столітті, в контексті політики Manifest Destiny, стрімке розширення на Захід сформувало новий гібридний пласт, де поєднувалися індіанські, іспанські та англійські елементи.

На початку XXI століття топонімія перетворюється на простір публічного діалогу про історичну пам'ять, расову рівність та права корінних народів. Важливою тенденцією стає повернення автентичних назв. Паралельно U.S. Board on Geographic Names [41] проводить стандартизацію назв, усуваючи дублети та унормовуючи написання.

Таким чином, топонімія США є багат шаровим культурним архівом, у якому відбилися колоніальні практики, національне будівництво, символічні форми влади та сучасні деколонізаційні процеси. Це робить її важливим джерелом для етимологічного, соціолінгвістичного та антропологічного аналізу, що повністю відповідає завданням даного дослідження.

Висновки до розділу 1

Проведений у першому розділі аналіз засвідчує, що топонімія та етимологія становлять комплексну й багатовимірну сферу лінгвістичних досліджень, у межах якої поєднуються мовна структура, історична пам'ять, соціокультурні процеси та динаміка взаємодії спільнот. Етимологія, як галузь історичного мовознавства, дає змогу встановити походження слова, реконструювати його первісну форму та простежити семантичні зміни у часовій перспективі. У межах топонімії ці можливості набувають особливої ваги, оскільки географічні назви відображають природне середовище, міграційні процеси, політичні події, релігійні практики та культурні трансформації.

З'ясовано, що топонімія не є ізольованою дисципліною: вона спирається на етимологічні методи, семасіологію, соціолінгвістику, порівняльно-історичний аналіз та культурологічні підходи. Класифікація топонімів (зокрема гідронімів, ойконімів, оронімів, урбанонімів тощо) дозволяє простежити різні моделі найменування, пов'язані з географічним рельєфом, історичними подіями та соціально-культурними чинниками.

Українська ономастична традиція підкреслює, що назви є мовними знаками колективної пам'яті, які фіксують досвід спільноти та відображають історію заселення й освоєння територій. Розгляд теоретичних засад етимології та топонімії дає змогу інтерпретувати географічні назви не лише як мовні одиниці, а як маркери ідентичності, влади, релігійних уявлень і культурної спадщини.

Отже, топонімічний простір США постає як результат багатозарової взаємодії природних, історичних, культурних та соціальних

чинників. Він відображає не лише географію, але й історію взаємин між народами, процеси колонізації та деколонізації, формування національної ідентичності та сучасні дискусії про інклюзивність і символічну владу у публічному просторі. Топонімія у цьому контексті стає важливим інструментом для вивчення культурної та мовної динаміки, а її етимологічний аналіз — ключовим методом розкриття цих процесів.

У зв'язку з цим подальший аналіз зосереджується на тих соціокультурних, релігійних та антропологічних чинниках, які безпосередньо впливали на формування топонімії Сполучених Штатів Америки. Саме вони визначили символічні значення назв, їхню функцію в публічному просторі та роль у конструюванні колективної пам'яті й національної ідентичності.

РОЗДІЛ 2. СОЦІОКУЛЬТУРНІ, РЕЛІГІЙНІ ТА АНТРОПОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТОПОНІМІЇ США

Топонімія Сполучених Штатів Америки є результатом складної взаємодії мовних, історичних, соціальних та культурних процесів. Географічні назви в США відображають не лише природні особливості території, а й колоніальне минуле, міграційні хвилі, релігійні традиції, расову політику, гендерні ієрархії та антропологічні уявлення про простір. Тому для повного розуміння етимології американських топонімів необхідно враховувати широкий контекст соціокультурних і антропологічних чинників.

Американська топонімія не може бути пояснена виключно внутрішньомовними законами, оскільки назви функціонують як носії колективної пам'яті. Вони фіксують у мові суспільні відносини, цінності,

конфлікти, процеси міграції, практики влади та спротиву [22]. Саме тому соціокультурний і антропологічний підходи дають змогу побачити в топонімах не лише географічні маркери, а й символічні коди, через які суспільство інтерпретує власну історію.

2.1. Соціокультурні чинники формування топонімії США

Соціокультурні чинники формування топонімії США доцільно розглядати крізь призму антропологічного підходу, запропонованого Дж. Даймондом у праці “Guns, Germs and Steel” [15]. У своїй концепції дослідник наголошує, що розвиток людських суспільств визначався не стільки “вродженими” культурними чи расовими відмінностями, скільки географічними умовами, доступом до ресурсів, типом господарства та історичними передумовами. Саме ці фактори зумовили нерівномірність політичної та технологічної могутності різних цивілізацій, що, у свою чергу, сформувало асиметрію влади між колонізаторами та корінними народами.

У цьому контексті топонімія постає не просто мовною системою, а простором, де фіксується колоніальна нерівність. Як слушно зазначає Даймонд, саме контроль над ресурсами та технологіями забезпечив європейським державам можливість експансії та культурного домінування [15]. Одним із інструментів цього домінування стало право називати простір. Отже, у дослідженні топонімії США антропологічна концепція Даймонда виконує роль теоретичної рамки, яка пояснює, чому саме європейська культурна традиція визначила символічну структуру географічних назв.

До приходу європейців простір Північної Америки був сформований топонімією корінних народів, тісно пов’язаною з природним середовищем, міфологією та сакральними уявленнями. Такі назви, як Mississippi (“велика ріка”) або Chicago (“дика цибуля”), відображали спосіб життя спільнот та

їхню екологічну чутливість. [18]У термінах Даймонда це — простір, організований відповідно до взаємодії людини з довкіллям. [15]

Європейська експансія XVII–XVIII століть, породжена асиметрією влади, яку детально пояснює Даймонд, призвела до глибокої трансформації символічного простору. Топонімія стала засобом культурного присвоєння територій: автохтонні назви частково витіснялися або змінювалися, натомість закріплювалися імена європейських монархів, святих, колонізаторів, міст-метрополій (наприклад, New York, San José, Jamestown). Так географічне перейменування відображало не лише адміністративний контроль, а й ідеологічну владу над простором.

У результаті сформувалася багат шарова топонімічна система США, де співіснують індіанські, іспанські, французькі, англійські та інші назви. Така гібридність підтверджує думку Даймонда про те, що історичний розвиток людства є процесом постійної взаємодії культур, у якому простір стає полем переговорів, конфліктів та асиміляції.

У XX–XXI століттях топонімія США дедалі активніше входить у поле суспільної рефлексії. Такі процеси свідчать про спробу подолання історичної нерівності, закладеної колоніальною епохою, та переосмислення прав корінних народів на власну культурну пам'ять.

Таким чином, соціокультурні чинники формування топонімії США доцільно осмислювати як результат взаємодії географічних умов, історичних процесів та структур влади. Антропологічна концепція Дж. Даймонда дозволяє побачити, що топонімія — це не випадкова сукупність назв, а мовна репрезентація цивілізаційної історії та механізмів домінування. Саме тому аналіз топонімів стає не лише лінгвістичним, а й історико-культурним дослідженням, спрямованим на розуміння структури соціальної пам'яті.

2.2. Колонізація, расова політика та топонімічна асиміляція

У попередньому підрозділі соціокультурні чинники формування топонімії США були розглянуті крізь антропологічний підхід Дж. Даймонда, який пояснює історичну нерівність між суспільствами насамперед географічними та технологічними факторами. У цьому розділі акцент зміщується на іншу площину — на колоніальну практику та расову політику у Сполучених Штатах, які безпосередньо вплинули на систему географічних назв. Теоретичною основою аналізу є концепція Г. Неша у праці “Red, White and Black: The Peoples of Early America”[27], де колоніальне суспільство описується як простір взаємодії трьох головних груп — європейців, корінних народів та африканців, — організований на засадах нерівності та ієрархії.

До початку європейської експансії простір Північної Америки вже був упорядкований у межах корінних соціальних структур — з власними політичними, економічними та культурними системами. У своїй праці Неш підкреслює, що ще задовго до приходу європейців між племенами існували усталені форми соціальної організації, обміну та взаємодії. У цьому контексті топонімія виконувала роль маркера належності до території: назви позначали політичний контроль над землею, сакральну значущість простору та історичну присутність спільноти. Таким чином, географічне іменування вже було частиною соціальної структури до колонізації.

З приходом європейців — спочатку іспанців і французів, а згодом англійців — система назв почала відображати нову расову та владну ієрархію. Як показує Неш, колоніальне суспільство формувалося на нерівних взаєминах між трьома основними групами — європейцями, африканцями та корінними народами, — де право на визначення політичного й символічного порядку належало білим колонізаторам. Саме

це право включало й контроль над мовним оформленням простору. Перейменування, нав'язування європейських назв, а також адаптація індіанських топонімів до фонетичних і граматичних норм колоніальних мов стали частиною ширшого механізму домінування.

Корінні народи були позбавлені права на власну історичну присутність у географічному просторі. Паралельно формувалася афроамериканська культурна географія — спочатку як простір примусової праці, а згодом як простір опору й самоствердження. Показовими є назви Congo Square (Новий Орлеан), Africatown (Алабама), Zion Hill (Атланта), Gee's Bend. Вони фіксують досвід рабства, релігійних практик, спільнотної солідарності [21,37,44].

Після скасування рабства афроамериканські громади почали створювати Freedmen's towns — поселення вільних людей. Їхні назви — Hope, Unity, Freedom, Lincolnville, Zion — виражали прагнення до свободи, гідності та самоврядування [21,46]. Таким чином, афроамериканська топонімія стала мовою культурного виживання й самоідентифікації.

У ХХ–ХХІ століттях у Сполучених Штатах поступово формується критичне ставлення до колоніальної спадщини та до тих символічних структур, які закріплювали владу європейських поселенців у просторі. Як показує Неш [27], колоніальне суспільство будувалося на нерівності між європейцями, корінними народами та африканським населенням. Ця нерівність визначала не лише соціально-економічні відносини, а й культурно-символічний порядок. Топонімія була складовою цього порядку: право називати простір належало домінантній групі, тоді як автохтонні назви та пов'язані з ними смисли маргіналізувалися або витіснялися.

Саме в такому контексті слід розглядати сучасні процеси повернення корінних назв. Відновлення традиційних назв постає не лише як лінгвістичний акт, але і як символічний жест перегляду колоніальних

практик та історичних ієрархій влади. Це приклад того, як сучасне американське суспільство намагається визнати історичну присутність корінних народів і підтвердити їхнє право на символічне володіння простором. У цьому сенсі деколонізація топонімії постає логічним продовженням історичного процесу, який Неш описує як тривалу взаємодію — і водночас конфлікт — між «білими», «чорними» та корінними жителями Америки, де питання влади над територією завжди було і матеріальним, і мовним.

Отже, топонімія США не є нейтральним переліком назв. Вона відображає колоніальні відносини, расову політику та багатовікову боротьбу різних спільнот за право бути представленими у публічному просторі. Підхід Г. Неша дозволяє зрозуміти, що система географічних назв формувалася в умовах асиметрії влади, коли різні групи мали нерівний доступ до символічних ресурсів. Саме тому сучасна топонімічна карта країни поєднує в собі як сліди колоніального контролю, так і нові практики деколонізації історичної пам'яті.

2.3. Релігійно-гендерний аспект формування топонімії США

Релігійні уявлення та гендерні ролі істотно вплинули на формування топонімічного простору США. Християнська картина світу, місіонерські практики та пуританська мораль зумовили появу значного шару сакральної топонімії, у якій географічні об'єкти поєднані з біблійними образами та релігійними концептами: Bethlehem, Nazareth, Providence, Mount Zion, Santa Fe, St. Louis тощо. Такі назви виконували не лише орієнтаційну, а й символічну функцію — вони створювали «сакральну карту» простору, де колонізація інтерпретувалася як виконання божественної місії та моральне виправдання влади над територією.

Особливо відчутним був вплив пуританської культури Нової Англії, у межах якої простір осмислювався як «місто на пагорбі» — моральний зразок для світу. Це відобразилося у виборі назв із виразною етичною семантикою: Salem («мир»), Concord («згода»), Providence («провидіння»). Таким чином формувалася своєрідна «моральна географія», у якій мова простору закріплювала уявлення про добро, порядок, смирення та божественний контроль. Паралельно відбувалося символічне структурування суспільства: визначалося, хто має право бути названим, а хто залишається мовчазно присутнім або взагалі невидимим.

У контексті європейської колонізації релігійний дискурс відіграв ключову роль у легітимації територіального контролю. Простір Нового Світу інтерпретувався крізь призму християнських уявлень, а колоніальне освоєння — як виконання божественної місії. У богословській та місіонерській риторичі XVIII–XIX століть поступово формується уявна рівність між християнством, англійською культурою та «цивілізаційним» покликанням Заходу. Ця логіка нерідко передавалася у формулі на кшталт «God is English» [27 с.11] — не як буквальне богословське твердження, а як символічний вираз ідеї, що саме англійська віра, мова й культурні норми нібито мають божественно освячений статус. Така ідеологема надавала колоніальному пануванню релігійного виправдання і закріплювала за європейськими колонізаторами право не тільки володіти територією, а й визначати її смисловий та мовний порядок.

У цій перспективі топонімія виступає частиною сакралізованого простору: назви міст, поселень і природних об'єктів перетворювалися на знаки духовного контролю та символічної влади. Саме тому релігійно марковані топоніми — Providence, Salem, Santa Fe, St. Louis — репрезентували уявлення колоніального суспільства про «єдину правильну» духовну й культурну модель світу.

Саме тут стає надзвичайно продуктивною антропологічна перспектива Клариси Пінколи Естес [16]. Дослідниця показує, що архетипи, міфи та символічні образи визначають не лише внутрішній психічний світ людини, а й те, як спільнота осмислює простір, природу та жіночність. У європейській та американській традиціях жіночі постаті нерідко репрезентуються як святі покровительки — Santa Monica, Santa Barbara, St. Mary's, St. Helena. Такі назви закріплюють образ «святої жінки», пов'язаної з милосердям, опікою, смиренням та духовною чистотою. Жінка присутня в просторі, але її присутність символічна, опосередкована та контрольована релігійною і патріархальною традицією.

Водночас інший жіночий архетип — «дика», інстинктивна, тілесна, творча жіночність — у пуританському дискурсі сприймався як загроза. Цей архетип не отримував відкритого символічного втілення в топонімії або ж репрезентувався через негативні, демонізовані образи. Тож топонімічний простір відтворював не лише релігійні уявлення, а й механізми культурного контролю над жіночим суб'єктом.

Релігійно-гендерна асиметрія топонімії безпосередньо пов'язана з реальним становищем жінок у суспільстві: право голосу жінки США здобули лише у 1920 році, тобто через 250–300 років після початку активного формування топонімічного ландшафту[45]. Це означає, що більшість назв виникла в умовах, коли жінки юридично та політично не розглядалися як повноправні суб'єкти. Відсутність жіночих імен у публічному просторі фактично означала відсутність жіночого голосу в національній пам'яті.

Лише у ХХ столітті ця ситуація починає змінюватися. Поряд із розвитком феміністичного руху та боротьбою за громадянські права жіночі імена поступово входять у топонімічний простір: Harriet Tubman Square, Susan B. Anthony Way, Rosa Parks Boulevard тощо. [45] Як зазначає Труджилл [39], такі назви виконують подвійну функцію: вони

вшановують історичних діячок і водночас змінюють символічну географію міста, повертаючи жіночий досвід у поле колективної пам'яті.

Отже, релігійно-гендерні чинники формування топонімії США демонструють тривалий історичний процес: від патріархально-релігійного контролю над символічним простором до сучасних практик визнання та відновлення жіночої присутності. Антропологічна концепція К. Пінколи Естес дозволяє побачити, що за топонімами прихована глибинна боротьба між приглушеним і витісненим жіночим началом та офіційними моделями символічної влади.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження було проаналізовано соціокультурні, колоніальні, релігійні та антропологічні чинники формування топонімії США, інтерпретовані крізь призму концепцій Дж. Даймонда, Г. Неша та К. П. Естес. Американський топонімічний простір постає як багатовимірний культурно-історичний феномен, у якому мова відображає не лише географічні реалії, а й структури влади, ідеологію, колективну пам'ять і символічні архетипи.

Антропологічний підхід Дж. Даймонда дав змогу осмислити топонімію як продукт довготривалої взаємодії людини з природним середовищем та соціальною організацією суспільства. У цій перспективі назви фіксують насамперед моделі заселення, доступ до ресурсів, тип господарства, міграційні процеси та геополітичні взаємини. Саме тому американська топонімія є багатошаровою: в ній співіснують індіанські, іспанські, французькі, англійські та пізніші урбаноніми, що відображають тривалу історію контактів і культурного синтезу.

Разом із тим, як показує Г. Неш, формування цієї системи відбувалося в умовах колоніальної асиметрії та расової ієрархії. Право на найменування простору належало насамперед доміантній групі, що призвело до витіснення багатьох корінних назв та символічної маргіналізації автохтонних і африканських спільнот. Топонімія, таким чином, виконувала функцію не лише орієнтації, а й політичної репрезентації та контролю над простором. У ХХ–ХХІ століттях простежується зворотний процес — критичне переосмислення колоніальної спадщини та поступове повернення корінних назв, що свідчить про зміну ціннісних орієнтирів американського суспільства.

Релігійний і гендерний вимір топонімії, проаналізований у світлі праці К. П. Естес, висвітлив символічні механізми репрезентації жіночого досвіду. Християнська традиція формувала «моральну географію» США, у якій жіночі постаті найчастіше постають як святі покровительки або алегоричні образи, тоді як інші архетипи жіночності — пов'язані зі свободою, тілесністю та природою — залишалися витісненими. Лише у ХХ столітті, під впливом феміністичного та правозахисного рухів, жіночі імена почали повертатися до публічного простору, змінюючи символічний баланс у системі назв.

Отже, топонімія США постає не як нейтральний мовний шар, а як динамічний соціокультурний простір, у якому відображається боротьба за владу, право на пам'ять і можливість саморепрезентації. Поєднання антропологічних підходів Даймонда, Неша та Естес дозволяє показати, що за географічними назвами стоять глибинні процеси: колонізація і деколонізація, расова політика, гендерні дискурси, трансформація символічної влади.

У третьому розділі увагу буде зосереджено на конкретних етимологіях назв найбільших міст США, що дозволить застосувати

запропонований антропологічний підхід до аналізу окремих ойконімів та простежити реалізацію зазначених соціокультурних і символічних чинників у конкретних урбаністичних контекстах.

РОЗДІЛ 3 ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАЗВ НАЙБІЛЬШИХ МІСТ США

У третьому розділі дослідження здійснюється безпосередній етимологічний аналіз назв найбільших міст Сполучених Штатів Америки. Метою цього розділу є з'ясування походження ойконімів, простеження історичних шляхів їх формування, а також виявлення культурних, соціальних, релігійних та антропологічних чинників, які зумовили появу й закріплення тих чи інших назв у топонімічному просторі країни. Якщо попередні розділи були присвячені загальним теоретичним, історичним і соціокультурним засадам формування топонімії США, то тепер увага зосереджується на конкретних прикладах, що дає змогу застосувати описані підходи на практиці.

Для аналізу було обрано групу великих американських міст, що відрізняються як за історією виникнення, так і за мовною природою їх назв. Добір матеріалу здійснювався з урахуванням декількох критеріїв: чисельності населення, культурної та історичної значущості, а також репрезентативності щодо основних етапів і мовних пластів формування американської топонімії [41,42,43]. Таким чином, розглянуті ойконіми не є випадковими — вони відображають ключові вектори розвитку американського суспільства та дозволяють простежити взаємодію різних цивілізаційних традицій у межах єдиного простору.

Особливу групу становлять назви міст індіанського походження — **Chicago, Milwaukee, Seattle**. Вони репрезентують найдавніший, доколоніальний пласт топонімії, пов'язаний із мовами та міфопоетичними уявленнями корінних народів Північної Америки. Аналіз цих назв дає

змогу простежити, як природне середовище, духовні практики та соціальна структура індіанських спільнот відбилися в етимології географічних назв.

Другу групу становлять ойконіми іспанського походження — **Los Angeles** та **San Francisco**, що сформувалися в умовах місіонерської та колоніальної діяльності Іспанії. Вони демонструють вплив католицької традиції, сакральної символіки та адміністративних моделей іспанської імперії на мовну картину південної та західної частини США.

До третьої групи належать французькі за походженням назви — **New Orleans** і **Detroit**. Їх етимологія відображає період французької колоніальної присутності в Північній Америці та особливості культурного синтезу на теренах Луїзіани та Великих Озер.

Четверту групу становлять англомовні ойконіми — **New York, Boston, Philadelphia, Washington**, які є результатом британської колонізації та становлення політичних і культурних центрів країни. Ці назви пов'язані з традиціями британської ономастики, історією метрополії та ідеологією перших колоніальних спільнот. Окремо виділяються назви міст періоду незалежності — **Houston** і **Dallas**, які формувалися вже в умовах становлення Сполучених Штатів як самостійної держави. Їх етимологія відображає нові політичні реалії, національну символіку та процес творення американської історичної пам'яті.

Розгляд зазначених ойконімів дозволяє не лише встановити їхнє мовне походження, а й виявити глибинні семантичні та культурні смисли, закладені в процесі найменування. У межах аналізу увага приділяється як етимологічному аспекту (походження слова, первинне значення, мовні трансформації), так і соціокультурному контексту їх появи. Це дає змогу продемонструвати, що топонімія США є не випадковим набором назв, а складною знаковою системою, у якій відображено історію колонізації, міжкультурної взаємодії, національної ідентичності та символічної влади.

3.1. Етимологічний аналіз назв міст індіанського походження Chicago, Milwaukee та Seattle

Топонімія корінних народів Північної Америки є найдавнішим і водночас найбільш культурно насиченим пластом географічних назв сучасних Сполучених Штатів. У ній зафіксовано цілісну картину світу, у якій природа, духи, земля та людина становили єдину сакральну систему. На відміну від європейських традицій, де топонім часто виконував адміністративну, релігійну або ідеологічну функцію, індіанські назви місцевостей були насамперед антропологічними маркерами — вербальним відображенням взаємодії спільноти з ландшафтом, її міфології, соціальної організації та способу життя

Як зауважує В.Брайт, індіанські топоніми — це «мовні артефакти стародавніх світів», які дозволяють простежити спосіб, у який корінні народи “читали” простір, надаючи особливого значення воді, рослинам, тваринам, сакральним місцям і територіям племен [7]. У цьому сенсі кожна назва виконувала роль етнолінгвістичного документа, через який можна відтворити як природні характеристики місцевості, так і соціально-культурні відносини в межах племені.

Водночас саме цей пласт топонімії став першим об’єктом колоніального втручання. Зіткнення європейської картографічної традиції та корінної ономастики створило зону напруженої культурної взаємодії, де мова виконувала роль інструмента влади. Французькі та англійські колонізатори не лише спотворювали оригінальну фонетичну форму індіанських назв, а й часто переосмислювали або замінювали їх відповідно до власних політичних і релігійних потреб. Це призводило до поступової втрати частини семантичного змісту та перетворення священних назв на елементи європейської адміністративної карти.

Однак, попри колоніальний тиск, індіанські топоніми зберегли свою присутність у міській структурі США. Вони стали культурними реліктами, через які можна простежити історію мовних контактів, етапи адаптації до європейської артикуляції та стійкість корінної культурної пам'яті. Саме тому аналіз індіанських урбанонімів вимагає поєднання лінгвістичного та антропологічного підходів: перший дає змогу простежити фонетичні й морфологічні зміни, а другий — зрозуміти культурні й соціальні механізми, що формували ці зміни в умовах колонізації.

У цьому підрозділі розглянуто три міста індіанського походження — Chicago, Milwaukee та Seattle, які відображають різні аспекти цієї взаємодії:

- екологічний і описовий принцип найменування (Chicago),
- соціально-територіальні уявлення племен (Milwaukee),
- антропонімічну традицію та духовну ієрархію корінних народів (Seattle).

Для кожного міста здійснюється аналіз за такими параметрами:

1. походження та первісна семантика назви;
2. антропологічний та соціокультурний контекст її появи;
3. фонетичні трансформації ;
4. культурні наслідки колоніальної адаптації;
5. збережені та втрачені елементи індіанської ономастичної системи.

Таким чином, дослідження індіанських назв міст дозволяє не лише розкрити їхню етимологію, але й показати, як процес колонізації переписав семантичний простір Північної Америки, водночас залишивши у міському ландшафті важливі сліди автентичної культурної пам'яті корінних народів.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Chicago

Назва Chicago є одним із найяскравіших прикладів взаємодії корінної топонімії з європейською колоніальною традицією та її подальшою англізацією. Вона демонструє, як у межах одного топоніма поєднуються природна семантика, колоніальне перейменування, фонетична адаптація та символічна трансформація міського простору. Первісний етимон shikaakwa / shikaawa походить із мови міямі-іллінойсів (алгонкінська група) й означає «дика цибуля», «часник» або «скирдова цибуля» [7]. Це — типовий екологічний топонім, утворений на позначення домінуючої природної риси місцевості. З антропологічної точки зору це свідчить, що корінні народи «читали» ландшафт через природні ресурси, а значення топонімів відображало не лише опис території, але й культурно-побутові практики, пов'язані зі збиранням, лікуванням і сакральним використанням рослин[20].

У XVII столітті назву було зафіксовано французькими мандрівниками та місіонерами у формах Chicagou / Chicagoux . Французька графічна традиція, з одного боку, зберегла початковий шиплячий звук, а з іншого — надала назві характерного носового фіналу -ou(x), перетворивши її на першу колоніальну версію[7,9,37]. Це відповідає тому, що Карпенко визначає як етимологічну деформацію внаслідок міжмовного контакту, коли назва змінює свою форму, наближаючись до норм мови-реципієнта[2].

Після переходу території під контроль англійської адміністрації відбулася подальша фонетична адаптація. Ключовими процесами стали перехід початкового фрикативного [ʃ] в африкату [tʃ], редукція голосних відповідно до англійського наголосу, втрата носового фіналу та ритмічна перебудова слова. Така еволюція повністю відповідає принципам фонетичної адаптації, описаним у працях Кемпбелла та Кристала, і

свідчить про системний характер англізації іншомовних топонімів. [8,12,13]

Семантична трансформація була ще глибшою. У корінних мовах назва *shikaakwa* функціонувала як природний дескриптор і водночас мала символічне звучання, адже рослини цибулевої групи асоціювалися з очищенням, життєвою енергією та лікувальними властивостями [20]. У колоніальному контексті цей культурний зміст було втрачено: назва перетворилася на нейтральний географічний маркер. Такий процес можна кваліфікувати як семантичну ампутацію — втрату елементів культурного значення під час перенесення назви в іншу мовну та цивілізаційну систему [18].

У ХХ столітті назва *Chicago* отримала новий — урбаністичний — зміст. Вона почала асоціюватися з промисловим мегаполісом, міграційним центром, символом модерної Америки, а також із легендами «міста вітрів» та кримінальною історією 1920–1930-х років. Отже, первісна природна семантика практично відступила на другий план, поступившись культурно-символічному значенню сучасного мегаполіса. Це підтверджує спостереження Альгео, що топоніми нерідко набувають у сучасності більшої кількості смислових нашарувань, ніж містили у своєму початковому етимоні. [4]

Таким чином, *Chicago* є прикладом динамічної етимологічної системи, у якій природне значення переплітається з колоніальною історією, мовною адаптацією та сучасними соціокультурними інтерпретаціями, перетворюючи топонім на багаторівневий носій історичної пам'яті.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Milwaukee

Назва Milwaukee є одним із найрепрезентативніших прикладів збереження індіанського топонімічного спадку в сучасній топонімії США. Її походження пов'язують із мовами потаватомі, оджібве та меноміні, які належать до алгонкінської мовної групи [7,26]. У науковій літературі подаються кілька реконструйованих варіантів первісної форми — Millioke, Milioki, Millioki, Miliouke, Minwaking — що відображають різні діалектні традиції корінних народів регіону [7]. Попри фонетичні відмінності, всі ці варіанти містять характерну для алгонкінських мов морфему –aki / –waki / –oke / –aki, що означає «земля», «місце», «територія» [6]

Таким чином, етимологічне ядро назви пов'язане із семантичною моделлю «місце землі / гарна земля / простір біля води». Це узгоджується з природною специфікою регіону: територія сучасного Milwaukee справді являла собою родючі землі вздовж берегів озера Мічиган. У різних джерелах фіксуються декілька близьких за змістом інтерпретацій:

– «гарна земля», «приємне місце» — реконструкція, засвідчена в матеріалах меноміні та оджібве;

– «місце злиття вод» — версія, що пояснює назву через географію злиття річок Menomonee, Kinnickinnic та Milwaukee;

– «місце зборів племен» — інтерпретація, пов'язана з традицією використання регіону як простору сезонних зустрічей племен [7,29].

Ці значення демонструють важливу рису алгонкінської етнолінгвістичної традиції: топонім завжди позначає не лише природну характеристику простору, а й його соціальну функцію. За етнографічними реконструкціями, територія сучасного Milwaukee була місцем зібрань племен навколо трьох річок, сезонної торгівлі, ритуалів, обміну дарами та дипломатичних зустрічей. Отже, Milwaukee — це не просто географічний дескриптор, а соціотопонім, який фіксує модель міжплемінної взаємодії.

У XVII–XVIII ст. французькі мандрівники та картографи намагалися передати усну індіанську назву засобами французької графіки, що спричинило появу численних написань: *Milwaky*, *Milwacky*, *Millioke*, *Miliouke*, *Melwarkquy* тощо [7,35,37]. Ця варіативність пояснюється:

1. фонетичною складністю алгонкінських мов для європейських записувачів;
2. діалектними відмінностями самої назви;
3. відсутністю у французів адекватної фонетичної моделі для її точної передачі.

Таким чином, колоніальна фонографія частково деформувала автентичне звучання, переносячи індіанську усну традицію в європейську писемність. У XIX ст., після переходу території до США, назва стандартизується у формі *Milwaukee*. Цей процес супроводжувався низкою фонетичних змін:

- редукція та дифтонгізація індіанських голосних /io/, /ia/ → англійські [ɔ:] або [ɑ:];
- англізація фінального *-ke* → [ki:] або [kɪ];
- втрата гортанних і палатальних призвуків;
- ритмічна стандартизація з наголосом на другому складі: *Mil-WAU-kee*.

Унаслідок цього назва стала зручною для адміністративного використання та вписалася в англійську систему. Проте разом з англійською стандартизацією первісна індіанська семантика поступово зникла з міського дискурсу. У XIX–XX ст. *Milwaukee* сприймали як промисловий центр, місто пивоварень і німецької імміграції, тоді як корінний контекст був маргіналізований. Лише на початку XXI ст. розпочався процес повернення індіанського смислового поля: відновлюються історичні карти,

вшановуються племена потаватомі, індіанські організації наголошують на традиційній інтерпретації *mwaki* — «місце зборів» [32].

Отже, *Milwaukee* є одним із найвиразніших прикладів того, що Дж. Кемпбелл називає «англійською фонологічною інкорпорацією чужомовного топоніма» [8]: назва зберігає індіанське коріння, але її звучання адаптоване до структур англійської мови. Водночас сучасна інтерпретація повертає увагу до історичного значення топоніма як маркеру соціальної організації корінних народів. Таким чином, *Milwaukee* — це не лише географічна назва, а семіотичний архів, у якому зберігається пам'ять про міжкультурні контакти, колоніальні трансформації та сучасні практики деколонізації пам'яті.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Seattle

Назва *Seattle* є одним із найпоказовіших антропонімних топонімів у топонімії США, адже вона безпосередньо походить від імені корінного лідера *Si'ahl* (у джерелах також *Sealth*, *See-ath*, *Se-at-tle*), вождя племен *дувамішів* і *суквамішів* середини XIX століття. Це один з небагатьох випадків, коли ім'я реальної особи корінного походження стало офіційною назвою великого американського міста, що надає топоніму виняткової історичної та культурної ваги [7,10].

Первісна форма імені належить до салишських мов — складної мовної сім'ї корінних народів *П'юджет-Саунду*. Ці мови містять низку фонем, відсутніх в англійській звуковій системі, зокрема глотальний прорив /ʔ/ та латеральний фрикатив /ɬ/ [7,8,12]. Саме неможливість передати їх англійською графікою спричинила появу численних транскрипцій — *Sealth*, *See-ath*, *Se-at-tle* — зафіксованих у документах XIX століття [19]. Як зазначає Стюарт, ці форми не відображають точну фонетичну структуру імені, а радше демонструють спонтанну англомовну адаптацію до звичного артикуляційного апарату європейських мовців [37].

У середині XIX століття відбувається подальша стандартизація написання: форму Seattle було обрано тому, що вона відповідала типовій англійській морфологічній моделі зі словотворчим елементом *-tle*, притаманним словам *settle*, *battle*, *cattle* [26]. Таким чином, графіко-фонетична трансформація від *Si'ahl* до *Seattle* стала прикладом морфологічної аналогізації індіанського антропоніма за «англійським шаблоном» [37]. Унаслідок цього первісна фонетична форма зазнала істотної деформації, однак ім'я було інтегровано до англомовної культурної системи.

Антропологічний вимір цього топоніма є не менш значущим, ніж лінгвістичний. Вибір імені *Si'ahl* як назви міста відображає перехід від конфронтаційної до переговорної моделі взаємодії між корінними народами та європейськими колоністами. Як зазначає Бауер [6], вождь відігравав важливу політичну роль у регіоні П'юджет-Саунд, підтримуючи дипломатичні відносини з поселенцями, що сприяло увічненню його імені у просторі міста. Таким чином, *Seattle* є не лише наслідком фонетичної англізації антропоніма, а й історико-культурним символом міжкультурної взаємодії та політичних компромісів.

Аналіз етимології назви демонструє кілька важливих закономірностей сучасної американської топонімії. По-перше, це приклад прямої персональної номінації, коли міський простір закріплюється за ім'ям конкретної історичної особи корінного походження. По-друге, трансформація імені в англомовному середовищі була зумовлена структурними відмінностями мов та обмеженнями англійської графіки. По-третє, остаточна форма *Seattle* стала результатом морфологічної аналогії — пристосування незвичного імені до звичної словотворчої моделі.

У підсумку назву Seattle можна розглядати як складний етнолінгвістичний феномен, у якому поєднуються колоніальні механізми мовної адаптації та прагнення зберегти пам'ять про корінного лідера. Топонім фіксує історію міжкультурних контактів, відображає політичний контекст середини XIX століття та водночас функціонує як символ культурної пам'яті корінних спільнот у просторі сучасного мегаполіса.

3.2. Етимологічний аналіз назв міст іспанського походження

Іспанський пласт топонімії Сполучених Штатів становить один із найвиразніших і найструктурованіших етапів європейського освоєння Північної Америки. На відміну від індіанських назв, що формувалися органічно всередині культур корінних народів, іспанська топонімія була інструментом колоніального впорядкування простору, поєднуючи релігійну, адміністративну та символічну функції. Заснування іспанських місій, військових постів і колоніальних поселень у XVI–XVIII століттях супроводжувалося впровадженням системи сакральних та ідеологічних топонімів, які мали на меті не лише описати територію, а й “привласнити” її через мову, віру та ритуал.

Як зазначає Стюарт [37] іспанські колоніальні назви містили подвійний зміст:

- богословський — присвята святим, ангелам, релігійним подіям або компонентам католицької доктрини;
- державно-правовий — закріплення території за іспанською короною через акт номінації.

У колоніальній культурі Іспанії найменування здійснювалося як ритуал освячення простору. Назва ставала актом влади: через неї землю включали в християнський (і водночас імперський) культурний простір. Цей принцип особливо яскраво виявляється у топонімії Каліфорнії та

південних штатів, де більшість географічних назв пов'язано з францисканськими місіями, святими або біблійними образами. [11,17]

З антропологічного погляду іспанська топонімія фіксує зіткнення двох моделей освоєння простору:

1. корінної, заснованої на екологічному переживанні землі;
2. європейсько-колоніальної, заснованої на сакральних та політичних практиках найменування.

У цьому контексті назви Los Angeles та San Francisco є ключовими прикладами того, як колоніальна влада через мову “переписувала” територію, створюючи нову символічну карту майбутніх Сполучених Штатів.

Іспанські топоніми також демонструють характерні фонетичні та графічні процеси адаптації, що відбувалися після переходу цих територій під контроль США. Від іспанського [x], [θ], носових голосних і ритміки складів до англійської фонетичної системи — кожна назва зазнала певної трансформації, але зберегла свою початкову морфологічну структуру. Це створює унікальний мовний феномен: іспанська форма + англійська вимова + американська семантика. [8]

У цьому підрозділі аналізуються дві найвідоміші іспанські назви міст США — Los Angeles та San Francisco, які демонструють різні, але комплементарні моделі:

- сакральну францисканську номінацію (San Francisco),
- комплексну багатокomпонентну богословську назву, що пройшла шлях від сакральної до глобальної світської символіки (Los Angeles).

Для кожного міста здійснюється аналіз за такими критеріями:

1. етімон і первісна релігійно-культурна мотивація;
2. історичний контекст іспанської колонізації;

3. фонетико-графічні зміни після переходу до англійського мовного середовища;
4. антропологічні та символічні трансформації назви в сучасній культурі США;
5. зв'язок між релігійною функцією, політичною владою та мовною адаптацією.

Таким чином, аналіз іспанських топонімів дозволяє виявити не лише лінгвістичні закономірності, а й механізми колоніальної символізації території, що значною мірою визначили культурний та мовний ландшафт сучасної Америки.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Los Angeles

Назва Los Angeles має сакрально-релігійне та колоніально-політичне походження. Її повна історична форма — El Pueblo de Nuestra Señora la Reina de los Ángeles del Río de Porciúncula — є однією з найдовших в американській топонімії [31]. Поселення було засноване іспанськими колоністами у 1781 році під керівництвом губернатора Феліпе де Неве, і назва безпосередньо пов'язана з традиційною католицькою титулатурою Діви Марії — Nuestra Señora la Reina de los Ángeles («Королева Ангелів») [37]. Друга частина назви — Río de Porciúncula — походить від назви річки, присвяченої каплиці Santa Maria degli Angeli della Porziuncola святого Франциска в Ассізі [33]. Таким чином, у назві поєднуються біблійний пласт і францисканська монастирська традиція, що переносить сакральні смисли Старого Світу на колоніальний простір Каліфорнії.

Для Іспанії другої половини XVIII століття місіонерська топонімія була ключовим інструментом закріплення політичної та духовної влади на нових землях. Назва Los Angeles виконувала роль ритуального «освячення» території та слугувала декларацією присутності іспанської корони. Місіонери розглядали сам акт найменування як частину

християнізації простору, у якому місцеві індіанські землі «переписувалися» у термінах католицької космології. Тому назва міста водночас була фортецею віри, знаком імперської присутності та інструментом легітимації колоніального володіння.

Після переходу Каліфорнії до США у 1848 році (Гваделупський договір) топонім почав адаптуватися до англійської мовної системи. Вимова зазнала низки фонетичних трансформацій: іспанський гортанний фрикатив /x/ у слові *Ángeles* був замінений англійською африкатою [dʒ], фінальний склад зазнав редукції відповідно до англійської просодики, а наголос стабілізувався на першому складі — 'Los AN-ge-les. Ритміка англійської мови зменшила голосність другого складу та пришвидшила темп вимови [12,17,32]. При цьому орфографія залишилася іспанською, що є типовим прикладом постколоніальної орфографічної інерції — коли написання зберігає пам'ять про попередній мовний режим, а вимова належить новому.

Разом із фонетичною адаптацією відбулися глибокі семантичні зсуви. Повна сакральна форма назви була скорочена до двох слів *Los Angeles*, унаслідок чого первісний богословський зміст поступово стерся. [41] Топонім утратив асоціацію з Дівою Марією, набувши нейтрального урбаністичного значення. У ХХ столітті місто перетворилося на глобальний центр кіноіндустрії, і назва почала асоціюватися з Голлівудом, творчістю, індустрією мрій, масовою культурою та економічною динамікою. Таким чином, сакральний компонент поступився світській символіці.

Антропологічно цей топонім демонструє зміну мовної влади та культурних домінант:

спершу — стерто індіанський ономастичний шар через іспанські сакральні назви;

пізніше — відбулася англізація колоніального простору після 1848 року; у XX–XXI століттях — назва пройшла етап культурної реперцепції через популярну культуру.

Сьогодні Los Angeles функціонує як «порожній контейнер», що наповнюється новими символами залежно від історичного контексту. Це багат шаровий колоніальний топонім, у якому поєднано релігійні, політичні та культурні мотиви. Його історія демонструє, як мова стає інструментом колоніального володіння; як сакральна назва може втратити первісний зміст через культурно-історичні трансформації; як фонетична адаптація відображає соціальні зміни та перерозподіл мовної влади. Сучасний Los Angeles — це вже не місіонерська цитадель, а глобальний урбаністичний мегасимвол XXI століття, у якому колоніальне минуле співіснує з індустрією мрій.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви San Francisco

Назва San Francisco має виразне сакрально-релігійне походження та безпосередньо пов'язана з діяльністю францисканського ордену, який відігравав ключову роль у колонізації Каліфорнії у XVIII столітті. Первісна форма San Francisco de Asís походить від імені Святого Франциска Ассізького — покровителя природи, тварин, бідних та духовного смирення. Отже, початково топонім позначав місію, що мала уособлювати християнські чесноти та сакралізувати колонізований простір. У 1776 році францисканці заснували місію Mission San Francisco de Asís (Mission Dolores) на чолі з Хуніперо Серрою, а сама назва функціонувала як мовний знак релігійної присутності Іспанії на тихоокеанському узбережжі та водночас як політична декларація володіння територією [33,37].

Іспанська колонізація Каліфорнії базувалася на створенні мережі місій, покликаних християнізувати індіанське населення та інтегрувати його до колоніальної системи. Топоніміка виконувала при цьому ідеологічну функцію: назви закріплювали християнські концепти у просторі та переводили місцеву географію в терміни католицької космології. На відміну від світських чи політично мотивованих назв інших європейських колоній, францисканці створили цілу сакральну карту: San Diego, San José, San Bernardino, Santa Barbara тощо, де San Francisco посідав центральне місце [41].

Після переходу Каліфорнії до США у 1848 році місто зазнало радикальних соціально-економічних трансформацій. Період «золотої лихоманки» (1849–1855), масова міграція та стрімка урбанізація поступово десакралізували назву: вона перестала асоціюватися з католицьким святим і стала маркером економічної активності, модернізації та космополітичності. Паралельно відбулася й фонетико-графічна англізація: іспанська вимова [san fran'θisko] адаптувалася до американської англійської як [sæn fræn'siskou]. Це супроводжувалося заміною міжзубного фрикативного [θ] на [s], вокалізаційними змінами та перенесенням наголосу на третій склад (fran-CIS-co). При цьому написання залишилося іспанським — приклад постколоніальної орфографічної інерції [11,12].

У XX–XXI століттях місто сформувало нову — вже секулярну — символіку. San Francisco став простором технологічних інновацій, соціального активізму, ЛГБТ-руху, арт-середовища та іммігрантських громад. Назва почала функціонувати як «культурна матриця», що акумулює енергію різних історичних періодів і водночас маркує простір мультикультурної взаємодії. Від релігійно-колоніального знака вона трансформувалася у символ глобального мегаполіса і культурної свободи.

Таким чином, San Francisco — це багат шаровий колоніальний топонім, у якому переплітаються сакральні, політичні та урбаністичні смисли. Його історія показує, як мова стає інструментом колоніального володіння простором, як релігійна назва втрачає первісний богословський зміст унаслідок соціально-історичних змін і як топонім здатен перетворюватися на глобальний бренд. Сьогодні San Francisco — це не лише географічна назва, а й семіотичний архів, у якому зафіксовано шляхи від місіонерської колонії до одного з найяскравіших культурних центрів ХХІ століття.

3.3. Етимологічний аналіз назв міст французького походження

Французький топонімічний пласт у просторі Сполучених Штатів Америки є одним з найвиразніших колоніальних нашарувань, що поєднує топографічну точність, культурну елегантність та політичну символіку. На відміну від іспанської традиції, зосередженої переважно на сакральних номінаціях, французька топонімія Північної Америки тяжіє до описових географічних назв, топонімів із пошанувальною мотивацією (*honorifics*), а також назв-символів, які фіксують військові, дипломатичні та торгові інтереси Нової Франції [32,37] .

У XVII–XVIII століттях Франція прагнула закріпити власну присутність у районі Великих озер та Міссісіпської долини, створюючи розгалужену систему форпостів, місій і торгових станцій. Саме в цей період виникають топоніми, що і сьогодні становлять фундамент важливих американських міст. Французька мовна традиція привнесла до топонімії США особливі риси: милозвучність, увагу до географічної точності, а також звичку фіксувати у назвах статус, титул або престижний зв'язок із французькою короною.

Хоча політичний контроль Франції над цими територіями був відносно недовгим, лінгвістичний слід виявився стійким. На відміну від іспанських назв Каліфорнії чи техаських місій, французькі топоніми часто не були перекладені або суттєво змінені, навіть після переходу земель під британську, а згодом американську владу. Це свідчить про високий престиж французької мови у колоніальну добу та глибоку інтегрованість назв у картографічну систему регіону.

Крім цього, французькі топоніми відіграють важливу роль у соціально-антропологічному вимірі формування американських міст. Вони поєднують багатомовні контакти між французькими колонізаторами, корінними народами Великих озер, британськими поселенцями та пізнішими афроамериканськими громадами. Цей перетин культурних ліній робить французькі назви ключовими елементами у вивченні ідентичності регіону, де кожне слово відображає не лише географію, а й історичні взаємини між народами [37].

У цьому підрозділі розглядаються два найбільш показові та значущі французькі топоніми — New Orleans та Detroit. Обидва міста становлять різні моделі французької номінації: New Orleans як топонім із пошанувальною мотивацією, пов'язаний із високою політикою Франції, та Detroit як описовий географічний термін, що відображає структуру природного ландшафту. Аналіз цих назв дозволяє простежити як етимологічну еволюцію, так і ширший культурно-історичний контекст, у якому формувалася топонімія Нової Франції.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви New Orleans

Назва New Orleans має французьке колоніальне походження. Місто було засноване у 1718 році Жаном-Батистом Лемуаном де Б'єнвілем (Jean-Baptiste Le Moyne de Bienville) та отримало свою назву на честь Філіппа II,

герцога Орлеанського, який на той час виконував обов'язки регента Франції при неповнолітньому королі Людовіку XV. Таким чином, ойконім мав виразний honorific-характер (пошанувальна номінація), репрезентуючи політичну лояльність колоніальної адміністрації до французької монархії та символізуючи присутність французької державності у Луїзіані [37].

Безпосереднім джерелом сучасної назви є французьке місто Orléans, етимологія якого сягає латинського Aurelianum — назви, пов'язаної з імператором Авреліаном [29]. Отже, у назві New Orleans поєднано античну, середньовічну та колоніальну традиції, а префікс New- позначає перенесення європейського культурного простору в Новий Світ і створення так званого «колоніального дублікату» географії [14,22].

Водночас New Orleans від самого початку був простором культурної та етнічної взаємодії. Тут перетиналися французькі, іспанські, африканські, корінні та креольські спільноти, що зумовило формування унікальної міської ідентичності. Після Паризького договору 1763 року місто тимчасово перейшло під владу Іспанії, однак французька назва збереглася — це показовий приклад топонімічної інерції, коли символічний статус назви переважає політичні зміни. Ситуація повторилася і після Луїзіанської покупки 1803 року: назва залишилася незмінною, проте почала зазнавати процесів англізації — і фонетичної, і семантичної. Французький варіант вимови [ɔʁleɑ̃] в англійській мові трансформувався у кілька варіантів — від стандартного ['ɔ:rlɪənz] до локальних форм на кшталт [nɔ:rlɪnz], що пояснюється як фонетичною економією, так і особливостями місцевих діалектів. Таким чином, назва стала носієм гібридного культурного коду, поєднавши французьку історичну пам'ять та американську урбаністичну динаміку [37].

Семіотичний вимір ойконіма доповнюється асоціативним полем французької культури. Орлеан традиційно пов'язується з міфом про Жанну д'Арк — «Орлеанську Діву», що надає назві символіки героїзму, духовної стійкості та культурної емансипації (хоча цей шар є радше інтерпретаційним, ніж первинним) [28]. У XX–XXI століттях New Orleans набуває нових значень — місто стає центром афроамериканської культури, джазу, креольської мови, синкретичних релігій та формування креольської ідентичності. Congo Square, традиція джазової імпровізації та елементи африканської духовності перетворили міський простір на своєрідний «антропологічний архів», у якому переплітаються колоніальні наративи та досвід культурної стійкості.

Назва New Orleans також демонструє багаторівневу топонімічну трансформацію. Спершу вона функціонувала як монархічний символ, далі стала частиною локальної креольської культури, потім — американського національного простору, а згодом — глобального символу музики, свободи, протесту та культурного різноманіття. Сьогодні New Orleans можна трактувати як маркований топонім, у якому переплетені французька колоніальна історія, латинська ономастична спадщина, креольський та африканський культурні коди.

У цьому сенсі місто постає як «музей під відкритим небом» колоніального насильства і водночас культурної резилієнтності. Назва не лише позначає географічний простір, а й функціонує як семіотичний контейнер, що зберігає багатопланові наративи — від імперської символіки до історії трансатлантичного рабства та народження нових культурних форм. Отже, New Orleans — це не просто ойконім, а складний культурно-антропологічний знак, у якому відображається історія колонізації, міграції, креолізації та формування американської ідентичності.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Detroit

Назва Detroit має французьке походження і бере свій початок від слова *le détroit* — «протока», «звужена смуга води» [29]. Первісно це була описова географічна номінація, яка позначала звуження річкової системи між озером Сен-Клер та озером Ері. Етимологічно *détroit* пов'язують із латинським *strictus* — «стиснений», «звужений», що підкреслює топографічний характер назви та відрізняє її від сакральних чи *honorific*-топонімів [26]. Французькі колонізатори традиційно надавали описові гідроніми стратегічно важливим водним шляхам, і Detroit став одним із ключових вузлів Нової Франції. У 1701 році Антуан де Ла Мот Каділак заснував *Fort Pontchartrain du Détroit* — оборонний, торговий і дипломатичний центр французької колоніальної системи. Назва водночас відображала стратегічну функцію фортеці, її роль у мережі прикордонних укріплень та присутність Франції в басейні Великих озер.

Після поразки Франції у Семирічній війні територія відійшла до Британії, а згодом — до США. Проте, на відміну від багатьох інших французьких назв, Detroit не був англізований, що робить його показовим прикладом збереження французького колоніального топоніма в англomовному середовищі. Назва зазнала лише фонетичної адаптації: французька вимова [də tɥwa] трансформувалася в американське [di'trɔit] із переосмисленням фінального *-oit* за законами англійської графіки й просодії. Це ілюструє ситуацію, коли графічна форма зберігається, а звучання змінюється відповідно до нової мовної системи [37].

Первісно нейтральний топографічний дескриптор із часом набув багатозначних політичних та культурних значень. У французький період Detroit позначав стратегічний гідрографічний маршрут і прикордонний військово-торговельний центр. Після входження до складу США він став важливою точкою західної експансії, а у ХХ столітті перетворився на серце

американської автомобільної промисловості й отримав символічне означення Motor City. Подальший економічний занепад і постіндустріальне відродження надали назві нових конотацій: Detroit став символом урбаністичної кризи, робітничої боротьби, афроамериканської культури, музики Motown, рухів за громадянські права та креативного міського відновлення [41].

Сьогодні Detroit — один із найяскравіших прикладів мультикультурного простору, у якому перетнулися історії французьких колонізаторів, корінних народів (оджибве, потавомі), британських поселенців та афроамериканських громад періоду Великої Міграції. Назва міста стала спільним культурним маркером для різних груп і набула потужної соціальної символіки. Вона більше не сприймається лише як географічний термін, а функціонує як урбаністичний міф — від колоніального форту до постіндустріального мегаполіса й простору культурної трансформації.

3.4. Етимологічний аналіз назв міст англійського походження

Англійський топонімічний шар становить наймасштабніший і найсистемніший пласт у топонімії Сполучених Штатів Америки. Саме він формує “ядро” урбанонімічної карти сучасної країни та відображає фінальний етап колоніального перейменування простору. Якщо індіанські назви зберігають природно-духовний досвід перших народів, а іспанські й французькі демонструють ранні європейські впливи, то англійські топоніми репрезентують процес інституціоналізації влади та кодифікації простору відповідно до норм Британської імперії XVII–XVIII століть.

На відміну від попередніх мовних шарів, англійський топонімічний масив характеризується прагненням до структурної впорядкованості, адміністративної точності та символічної стабільності. Саме англійська

колоніальна влада остаточно визначила політичні кордони, картографічні принципи та правові норми, у яких функціонували нові міста. У цьому контексті назви виконували не лише дескриптивну чи сакральну функцію, а й ідеологічну, закріплюючи право імперії на територію через мову.

Англійські топоніми на території США формувалися за кількома стратегіями, що відображають різні етапи культурної адаптації колоністів [37]:

1. Перенесення назв із Британії (transfer names).

Так виник Boston — символ культурної спадкоємності та морально-релігійних цінностей пуритан.

2. Імперські перейменування (renaming after conquest).

Найяскравіший приклад — New York, де акт перейменування закріпив політичну поразку Нідерландів та перемогу Англії.

3. Штучні ідеологічні назви з гуманістичним або релігійним змістом.

Philadelphia — приклад топоніма, створеного як концепт “братерської любові” та релігійної толерантності.

4. Антропонімні назви на честь діячів англійської або американської історії.

Washington як ім’я-пам’ятник, що увічніює політичну ідентичність нової держави.

Попри різноманіття моделей, усі англійські назви об’єднує спільна риса — вони задають рамку майбутньої національної ідентичності, у якій простір осмислюється через моральні, релігійні, адміністративні та політичні категорії. На відміну від французької та іспанської традицій, що часто залишалися локалізованими, англійська топонімія визначила загальний вектор розвитку картографічної системи США, ставши основою майбутньої американської державності.

Антропологічно англійські топоніми демонструють три ключові процеси:

— прагнення до створення “нового дому” через відтворення знайомих назв,

— моралізацію простору через релігійні та ідеалізовані імена,

— політичну легітимацію території через акти перейменування. [47]

Початок формування американського варіанта англійської мови припадає на XVII–XIX століття і пов’язаний із колонізацією Північної Америки, подальшою територіальною експансією та політичним становленням Сполучених Штатів. Американська англійська виникла на основі британських діалектів ранньомодерного періоду, які були привезені першими колоністами з різних регіонів Британських островів. Умови ізоляції, нове соціальне середовище та діалектна строкатість переселенців сприяли поступовому формуванню автономної мовної норми, що вже у XVIII столітті почала відчутно відрізнятися від британської традиції [14, 22].

Важливим чинником розмежування двох національних варіантів стала Американська революція (1775–1783), після якої мовна відмінність набуває символічного ідентифікаційного статусу. Науковці підкреслюють, що після здобуття незалежності мова в США починає сприйматися як елемент нової національної ідеології, а розбіжності з британською нормою — як вияв культурної та політичної самостійності [2]. У цей період відбувається активна кодифікація американської орфографії й лексики, пов’язана насамперед з діяльністю Ноя Вебстера. Його правописні реформи закріпили прагнення до спрощення та фонетичного принципу письма (colour → color, centre → center, defence → defense), що й сьогодні залишається однією з найпомітніших відмінностей американського стандарту [4,6, 14].

У XIX столітті процес дистанціювання американської англійської посилюється через розширення території США та багатомовні контакти. Англійська на американському континенті інтенсивно взаємодіє з іспанською, французькою, німецькою та мовами корінних народів, унаслідок чого збагачується лексика і виникають нові топонімічні та культурні нашарування [44]. Саме тому американський варіант характеризується ширшим пластом запозичень і власних неологізмів, що відображають досвід колонізації, фронтиру та мультикультурного розвитку суспільства [38].

Однією з ключових фонетичних ознак американської англійської є ротичність — вимова /r/ у позиції після голосних, на відміну від багатьох британських стандартів, де /r/ редукується або зникає. Також до системних розбіжностей належать: часткова втрата [j] у поєднаннях типу new (BrE [nju:] → AmE [nu:]), різна якість голосних у низці лексем (bath, dance), а також інші просодичні відмінності [4,12]. Вказані фонетичні та орфографічні тенденції є важливими для етимологічного аналізу американських топонімів, оскільки багато назв міст у США зберігають європейські графеми, але реалізуються у вимові згідно з правилами американського стандарту. Тому при розгляді англомовних урбанонімів (New York, Boston, Philadelphia, Washington тощо) необхідно враховувати історичний контекст формування американської англійської як окремого національного варіанта та специфіку її фонетичної адаптації [4].

У цьому підрозділі розглянуто чотири найвпливовіші англомовні міста — New York, Boston, Philadelphia та Washington, та окремо подані два міста періоду незалежності — Houston і Dallas. Їхні назви репрезентують різні моделі британської номінації та демонструють, як англійська мова стала основою топонімічної структури Сполучених Штатів, інтегрувавши давньоанглійські, біблійні, гуманістичні та політичні традиції.

Подальший аналіз цих урбанонімів дозволить простежити як етимологічну еволюцію, так і культурно-ідеологічні механізми, через які англійська мова сформувала семіотичну карту американських міст.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви New York

Назва New York є однією з найвідоміших урбанонімних назв світу, проте її етимологія має глибоке історичне коріння, що поєднує кельтську, латинську, англосаксонську та британську традиції. Це один із найяскравіших прикладів топоніма, який пройшов складний шлях переосмислення — від римського форту до символу глобального мегаполіса. З точки зору історичної семіотики, найважливішим моментом стало перейменування колишнього нідерландського поселення New Amsterdam у 1664 році на New York, що було політичним актом утвердження англійської влади над регіоном [37].

Базовий елемент назви — York — має багат шарову етимологію. Найдавнішою встановленою формою є кельтське *Eborā/*Eborakon — «місце/поселення тисових дерев». У римський період ця форма була латинізована як Eboracum [29]. У добу англосаксонських контактів виникла народна етимологія: кельтське Ebor було переосмислене як англосаксонське *eofer* — «кабан», що спричинило появу форми Eoforwic — «поселення кабана». Пізніше, у період скандинавського впливу, назва трансформувалася у Jǫrvík — форму, адаптовану під норманську вимову, а зрештою у середньоанглійську York, зафіксовану після XII століття [4, 23,31]. Таким чином, York є прикладом тисячолітньої ономастичної тяглості, де кожен історичний етап залишав власний семантичний слід.

Перенесення назви до Північної Америки відбулося у межах колоніальної практики *transfer names*, коли європейські топоніми «відтворювалися» у нових територіальних контекстах [14].

Першопочатково територія була нідерландською колонією New Amsterdam (1625 р.). У 1664 році англійська флотилія захопила колонію та перейменувала її на New York на честь Джеймса Стюарта, герцога Йоркського (майбутнього короля Якова II), якому король Карл II формально дарував ці землі. Отже, акт перейменування мав багаторівневий характер: політичний — закріплення англійського суверенітету; ідеологічний — репрезентація влади через ім'я монарха; мовний — витіснення голландської ономастичної традиції; культурний — утвердження британської урбаністичної моделі. Як зазначає Стюарт, перейменування Нью-Амстердама є одним із найважливіших символічних актів англійської колоніальної топонімії [37].

Сучасна форма New York також демонструє фонетичну варіативність між британською та американською англійською. У британському стандарті зберігається напівголосний [j] після new ([nju: 'jɔ:k]), тоді як американська вимова редукує його до [ni 'jɔrk], водночас демонструючи стабільну ротичність /r/. Орфографія при цьому залишилася незмінною ще з XVII століття, що типово для англійських transfer names [12].

Назва New York є символом імперської експансії Англії: модель New + European toponym простежується також у назвах New England, New Hampshire, New Jersey [37]. Усі вони підтверджують тезу про те, що мова слугувала інструментом територіального привласнення. Водночас форма York транспортує через Атлантику тисячолітню лінгвістичну спадковість — від кельтів до римлян, від англосаксів до британців і, зрештою, до американців.

У XIX–XX століттях відбувається постколоніальне переосмислення топоніма. New York поступово набуває символічного статусу міста модерності, глобальності, мультикультурності та економічної сили.

Імперська семантика відходить на другий план, залишаючи культурно-історичний фундамент, на якому формується нова міська ідентичність.

Отже, етимологія New York репрезентує класичну модель британської колоніальної ономастики, де перейменування стає актом влади та інструментом символічного контролю над простором. Сьогодні New York функціонує як багаторівневий культурний символ, у якому переплітаються колоніальна історія, мовна еволюція та глобальна ідентичність.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Boston

Назва Boston є одним із найцікавіших прикладів англомовної етимології, що демонструє багаторівневу фонетичну редукцію, морфологічне спрощення та глибоку культурну спадковість. Вона походить від давньоанглійського ойконіма *Botwulf's tūn* — «поселення Ботвульфа (святого Ботольфа)», у якому зафіксовано поєднання особового імені та типового англосаксонського форманта *tūn* зі значенням «укріплене поселення, двір» [29]. Подібні назви були характерними для ранньоанглійських ойконімів і відображали соціальну структуру суспільства, адже назви місць часто вказували на належність громади певному святому або родові. Особове ім'я *Botwulf* (вар. *Botwulfus*) складається з компонентів *bōt* («користь, благо») і *wulf* («вовк»). Святого Ботольфа вважали покровителем мандрівників, купців і мореплавців, і його культ був особливо поширений у Лінкольнширі — регіоні, звідки походили пуританські переселенці, які у 1630 році заснували американський Boston [23].

Отже, первісне значення назви — «поселення (двір) Ботвульфа», тобто територія релігійної спільноти, пов'язаної зі святим. Англійський Boston у Лінкольнширі був значущим релігійним центром, відомим паломницькою традицією, що сприяло ширшому поширенню форми назви

та прискорило її фонетичні зміни. Пуритани, переносючи назву через Атлантику, свідомо переносили і символ духовної чистоти, релігійної дисципліни та культурної тяглості зі «старою батьківщиною». У колоніальному контексті Boston став маркером пуританської ідентичності та символом громади.

Фонетична та морфологічна історія назви Boston відтворює ключові тенденції розвитку англійської мови: поступову редукцію ненаголошених голосних, спрощення приголосних кластерів і перехід до аналітичної морфології [13]. Від початкової форми Botwulf's tūn назва пройшла етапи скорочення (Botwulfeston → Botolpston → Boston), аж доки у XVI столітті не закріпилася сучасна проста фонетична модель — ['bɒstən] (BrE) / ['bɑːstən] (AmE) [4]. Саме ця редукція відображає загальну історичну тенденцію до спрощення мовних структур в англійській.

У XVIII столітті, в період Американської революції, Boston набув нового — політичного та культурного — змісту. Він перетворився на символ визвольного руху, республіканських цінностей та «американського духу свободи». Таким чином, назва міста пройшла шлях від релігійного ойконіма до політичної емблеми [37]. З антропологічного погляду Boston відображає прагнення колоністів створити «морально чистий» простір, у якому назва виступає чинником ціннісної декларації та маркером символічної ідентичності. Через мову здійснюється перенесення культурної та релігійної пам'яті, що підтримує колективну ідентичність у нових історичних умовах.

Boston водночас постає як приклад укорінення британської традиції у формуванні американської топонімії. Однак ця спадковість супроводжувалася поступовою семантичною емансипацією: символ англійської релігійної громади був переосмислений як символ американської політичної свободи. У такий спосіб топонім

перетворюється не лише на назву місця, а й на інструмент символічної самоідентифікації спільноти.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Philadelphia

Назва Philadelphia є унікальною серед великих американських міст, оскільки має штучне, навмисно сконструйоване походження, а не результат природного історичного розвитку. Вона походить із старогрецької мови: *phílos* — «друг, любов» та *adelphós* — «брат», тому її первісне значення — «братерська любов», або «місто братерської любові» [27,37]. На відміну від більшості інших топонімів США, назва Philadelphia була створена не як перенесення європейського топоніма, а як ідеологічний жест, що має релігійно-філософське підґрунтя. Автором назви був Вільям Пенн, засновник Пенсильванії та лідер релігійної громади квакерів. У 1682 році він свідомо обрав назву Philadelphia для нового міста, яке мало стати релігійним притулком, простором миру, прикладом ненасильницького співжиття та «священним експериментом» релігійної свободи. Квакери проповідували терпимість, рівність і братерство, тому топонім поступово перетворився на символ їхнього світогляду [29].

Назва Philadelphia має кілька духовних джерел. Одним із них є Біблія: у Книзі Одкровення місто Філадельфія згадується як громада, яку Бог хвалить за «вірність» та не карає, що робило його взірцем добродітності. Друге джерело — античне грецьке місто Philadelphia в Малій Азії, засноване царем Атталом II Філадельфом, який отримав це прізвисько за любов до свого брата Евмена. У такий спосіб у топонімі поєдналися еллінська традиція, християнська символіка та квакерська етика [37].

Назва прийшла до англійської через латинську біблійну традицію, де вона була зафіксована як Philadelphia. На відміну від багатьох інших запозичень, вона зберегла свою цілісну форму без істотної фонетичної адаптації, що характерно для книжних грецьких композитів. У сучасній англійській вимові американський та британський варіанти дещо відрізняються, однак базова структура слова лишилася незмінною. Саме тому Philadelphia не зазнала таких фонетичних деформацій, як Chicago, Milwaukee чи Seattle.

Первісно назва виконувала ідеологічну функцію — вона була маніфестом релігійної терпимості, мирного співіснування, братерської любові та спробою побудови «ідеального міста» [5]. Жодне інше американське місто не має настільки свідомо обраної етично-моральної семантики. Упродовж XVIII–XIX століть Philadelphia почала асоціюватися також з американською демократією та гуманістично-освітнім середовищем, оскільки саме тут відбувався Перший континентальний конгрес та Конституційна конвенція 1787 року. Водночас місто зберегло свою символіку як «City of Brotherly Love», поєднавши політичну, культурну та моральну ідентичності [46].

Антропологічно Philadelphia є прикладом того, як топонім не просто фіксує географічний об'єкт, а конструює соціальну реальність. Назва створює моральний простір, а не лише територіальний, стає символом громадянської утопії та задає «сценарій поведінки» для спільноти, що в ньому живе. У цьому сенсі Philadelphia — не лише слово, а культурна програма і символічний акт. Це ідеологічна номінація, створена для втілення ідеї миру, братерства та духовної рівності — рідкісний випадок в американській топонімії.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Washington

Назва Washington є антропонімним топонімом, тобто місто назване на честь реальної історичної особи — Джорджа Вашингтона, першого президента США [27]. Однак саме прізвище Washington має значно давніше походження і бере свій початок у староанглійській (англосаксонській) ойконімічній традиції. Його етимологія відтворює типовий для давньоанглійської моделі ойконіма формат: особове ім'я + суфікс родової спільноти *-ing* + топонімічний формант *-tūn*. У випадку Washington таким базовим іменем було германське *Wassa*, тоді як *-ing* означало «нащадки, рід, люди», а *-tūn* — «поселення, двір, огорожена територія» [29]. Первісна форма *Wassingtūn* буквально означала «поселення людей (роду) Васси». Такі назви були характерні для середньовічної Англії та відображали родову організацію суспільства [14,31].

У подальшій історії розвитку англійської мови назва зазнала низки фонетичних змін, зокрема палаталізації [s] → [ʃ] перед i, j, y та редукції фінального *-tūn* до *-ton*. У середньоанглійський період форма спростилася до *Wassingtone* → *Washington*, що повністю відповідає загальним закономірностям англосаксонської ойконімії (пор. *Kensington*, *Worthington*, *Lexington*) [29,31]. Таким чином, прізвище Washington виникло як локативний антропонім, тобто ім'я, утворене від назви родового поселення, й лише значно пізніше було семантично переосмислене в американському контексті.

Федеральне місто Вашингтон було засновано 1791 року на території округу Колумбія як столицю нової держави, політичний центр Федерації та символ єдності тринадцяти штатів. Назва була обрана Конгресом США для вшанування Джорджа Вашингтона як «батька нації». У цьому сенсі Washington є класичним *honorific name* — почесною назвою, що водночас виконує функцію політичної символізації [37]. Топонім перестає бути

лише географічним орієнтиром і перетворюється на знаковий текст культури, який кодифікує сам акт народження державності.

В ономастичних дослідженнях Washington справедливо вважають одним із найпотужніших американських культурних символів — «еталоном республіканської пам'яті», «національним ім'ям» та «топонімом легітимації державності» [4,37]. Назва не просто вшановує людину, а фіксує та передає ідеологію Республіки, що формувалася наприкінці XVIII століття.

Антропологічно назва Washington відбиває культ «батьків-засновників», уособлює американський міф про «героя-громадянина» і підтримує політичний наратив мужності, чесності та громадянського служіння. У цьому сенсі Washington — не просто місто, а вербальна інституція, символічний простір і культурна програма, реалізована через мову.

Таким чином, у світовій топонімії маємо унікальний випадок, коли давньоанглійське родове ім'я, закріплене в ойконімічній традиції, через антропонім переосмислюється як назва нової столиці демократії і стає глобальним символом державності. Назва Washington поєднує глибинні германські корені, історію англійської мови та модерну політичну ідеологію, що робить її одним із найбільш промовистих топонімів Сполучених Штатів.

Міста періоду незалежності (Houston та Dallas)

Після завершення колоніального періоду та проголошення незалежності Сполучених Штатів у 1776 році американська топонімія вступила у нову фазу розвитку, яка суттєво відрізнялася від попередніх шарів. Якщо індіанські, іспанські, французькі та англійські назви відображали вплив зовнішніх культур, колоніальних імперій або місіонерських структур, то з XIX століття в американському

топонімічному ландшафті починає домінувати ідеологія внутрішнього найменування — створення власних назв, пов'язаних із національною пам'яттю та героями молодій держави. Як зазначає В. Зелінські [46], саме в цей період топонімія США перетворюється на інструмент формування національної ідентичності, де назви міст стають символами політичної самостійності та культурної консолідації.

Назви Houston і Dallas належать до цього нового типу урбанонімів, у яких відсутній колоніальний компонент «New-» та не збереглися релігійні патроніми Європи. Натомість вони відображають прагнення молодій республіки увічнити власних лідерів, засновників і діячів, чия діяльність була пов'язана з формуванням політичної суб'єктності Сполучених Штатів. Антропонімі топоніми на честь Сема Х'юстона та Джорджа Міффліна Далласа демонструють, як географічний простір перетворюється на символ громадянських цінностей: мужності, незалежності, розширення кордонів та демократичного самоврядування [37]. Таким чином, у топонімії ХІХ століття відбувається зміна семіотичних акцентів — від колоніальної сакралізації до національно-політичної пам'яті, що визначає нову епоху формування американської державності.

Перехід до аналізу назв Houston і Dallas дозволяє розкрити, як у цих урбанонімах поєдналися етимологічна спадковість англосаксонської морфології, історична мотивація періоду незалежності та сучасна культурна символіка американського Півдня.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Houston

Назва Houston походить від прізвища політичного діяча Сема Г'юстона (1793–1863), який відіграв ключову роль у боротьбі за незалежність Техасу [25]. Саме на його честь засновники міста у 1836 році надали йому цю назву. Прізвище Houston має староанглійське походження

й утворене за типовою для англосаксонських ойконімів моделлю: Hugh's + tūn («двір/поселення людей Г'ю») [29,37]. Таким чином, ще у витоках прізвища закладено глибинну онтологію громади — зв'язок між землею, родом та соціальною організацією, що є характерним для англосаксонської традиції найменувань.

У процесі історичного розвитку форма прізвища зазнала звичайних для англійської мови фонетичних змін. Стандартна сучасна вимова фіксується як ['hju:stən], де відбулися палаталізація сполучення h + u та редукція фінального -ton до [tən]. У Техасі поширена також діалектна форма ['ju:stən], де можливе випадіння початкового /h/ — риса, притаманна південним американським говорам [4]. Це надає назві ще й соціолінгвістичного виміру, адже вимова стає маркером локальної ідентичності.

Назва Houston символізує не колоніальну, а власне американську традицію найменувань. На відміну від численних колоніальних топонімів, названих на честь європейських міст або патронів, Houston увічне героя національної історії — переможця битви при Сан-Хасінто та першого президента Республіки Техас [25]. Таким чином, відбувається формування нової постколоніальної парадигми, у межах якої місто отримує ім'я не чужоземного патрона, а власного історичного діяча. Мова в цьому разі стає інструментом колективної пам'яті: топонім перетворюється на продовження біографії героя та закріплює його місце в національному пантеоні.

З культурно-семіотичного погляду Houston є героїчним топонімом і водночас ідеологемою, що уособлює державотворчий міф, наратив мужності, громадянської відповідальності та жертвності. Назва демонструє також семантичну трансформацію: географічно-родове прізвище («двір Г'ю») у США набуває нового змісту — воно стає знаком

свободи Техасу, маркером південноамериканської культури та символом індивідуалістичного героїзму.

Отже, Houston — це приклад постколоніальної номінації, де поєднано англосаксонський мовний спадок із новою американською символічною системою. Топонім показує, як відбувається перехід від наслідування європейських моделей — до формування власного національного смислового простору. Таким чином, назва Houston репрезентує не лише історію мови, а й процес становлення американської ідентичності.

Етимологічний та антропологічний аналіз назви Dallas

Назва Dallas походить від прізвища George Mifflin Dallas, віцепрезидента США у 1845–1849 роках. Саме на його честь засновник міста Джон Ніл Браян у 1841 році дав назву новому поселенню [37]. Прізвище Dallas має кельтсько-шотландське походження і пов'язане з топографічною семантикою: компоненти *dail* («долина», «пагорб») та *fas / fhas* («пасовище», «місце для поселення») вказують на природний рельєф та господарське освоєння території. Первісне значення можна реконструювати як «пасовищна долина» або «родюче місце біля пагорба» [27]. Отже, прізвище має географічно-описову природу, а не антропонімне походження, що типово для кельтської традиції формування родових назв.

У політичному контексті назва Dallas відображає ідеологію середини XIX століття. Особа George M. Dallas була пов'язана з адміністрацією президента Джеймса Полка та з доктриною «Manifest Destiny», яка виправдовувала територіальне розширення США на Захід [29]. Тому вибір імені Dallas для нового міста у Техасі символізував політичну лояльність молодій республіці, підтримку федеральної влади та інтеграцію Техасу у національний простір. Це — політично-меморіальний топонім, який увічніює державного діяча, але без акценту на військовій героїці, як у

випадку Houston. Тут на перший план виходить дипломатичний, «державницький» тип національної пам'яті.

Фонетична форма топоніма в сучасній американській англійській закріпилася як ['dæləs]. Відкритий голосний [æ] у першому складі є характерною рисою американської вимови, тоді як фінальний компонент -as редукувався до [əs], що відповідає типологічним закономірностям англійської мови. У південних діалектах фіксується також «темне» [ɫ], про що свідчить ряд соціолінгвістичних описів. Водночас загальна фонетична структура слова зберігається стабільною і не демонструє значних варіацій [4,12]. На відміну від французьких чи іспанських топонімів американського Півдня, Dallas не потребував складної англізації — він органічно вписався у фонологічну систему англійської мови.

З антропологічної точки зору Dallas є прикладом ранньої американської урбанонімії, у якій політична ідеологія переважає над релігійною мотивацією. Колоніальна сакральність поступається наративу державотворення, громадянської лояльності та національної консолідації. У добу фронтиру назви міст виконували функцію знаків володіння простором: вони фіксували американську присутність на нових територіях і включали їх у символічну карту нації [44]. У цьому контексті Dallas — це не просто згадка про конкретного політика, а маркер експансії, який супроводжує розширення політичних та економічних меж держави.

Цікаво, що топографічна семантика кельтського прізвища додає назві ще один — «природний» — культурний шар. Хоча мотив номінації був політичним, внутрішня структура слова зберігає образ ландшафту, тобто поєднує природну образність із державницькою пам'яттю. У ХХ столітті місто Dallas перетворюється на символ економічної енергії Півдня: воно асоціюється з індустріалізацією, нафтовим бумом, розвитком фінансового сектору та урбаністичною модерністю [46]. Таким чином, топонім, що виник як політичний, поступово стає економічним брендом.

Отже, Dallas можна розглядати як політично-меморіальну номінацію з кельтським природним корінням, яка відображає західну експансію США та демонструє стабільність фонетичної форми без складної адаптації. Він функціонує як культурна ідеологема, що поєднує природний образ простору з національною державною пам'яттю. Назва Dallas засвідчує поступовий перехід американської топонімії від колоніальної моделі — до національної, у межах якої місто стає знаком політичного проєкту, а не копією європейських зразків.

Висновок до розділу 3

Етимологічний аналіз назв найбільших міст Сполучених Штатів Америки засвідчує, що американська урбанонімія є складною багат шаровою системою, у якій кожний мовний пласт відображає окремий етап історичного та культурного розвитку країни. У назвах міст збережені сліди мов корінних народів, колоніальних держав Європи, а також національних традицій періоду становлення незалежної держави. Дослідження показало, що топоніми не лише виконують номінативну функцію, але й фіксують політичні, соціальні, релігійні та культурні процеси, що впливали на формування американського суспільства.

Індіанські топоніми (Chicago, Milwaukee, Seattle) відзначаються природною мотивованістю, описовим характером та духовною семантикою, яка відображає тісний зв'язок корінних народів з ландшафтом. Їх етимологія демонструє як збережені елементи автентичної культури, так і значну фонетичну та орфографічну адаптацію під європейські мовні системи.

Іспанські та французькі назви (Los Angeles, San Francisco, New Orleans, Detroit) репрезентують колоніальний етап освоєння континенту.

Вони несуть у собі релігійні, політичні або топографічні мотиви, а також відображають культурні моделі метрополій. Аналіз показує, що попри англійську фонетичну адаптацію, графічна форма більшості таких топонімів збереглася, що засвідчує їхню історичну інерцію.

Англомовні урбаноніми (New York, Boston, Philadelphia, Washington) демонструють перехід від колоніальної залежності до власної культурної та політичної ідентичності. Вони поєднують у собі елементи британської традиції, релігійні та гуманістичні концепти, а також ідеї свободи, республіканізму та національного самоствердження.

Період незалежності представлений антропонімами назвами (Houston, Dallas), які засвідчують новий етап у розвитку американської топонімії — вшанування національних діячів та формування власного пантеону історичної пам'яті. У цих назвах відчутна зміна парадигми: від європейських моделей до внутрішньонаціональної символіки.

Загалом, етимологія назв найбільших міст США відображає глибокий процес взаємодії мов і культур, у якому простежується поступовий перехід від природно-релігійних та колоніальних мотивів до ідеологічних та громадянських. Топонімія виступає важливим засобом збереження історико-культурної пам'яті, дозволяючи простежити формування американської ідентичності на перехресті мовних контактів, міграційних хвиль і політичних трансформацій.

РОЗДІЛ 4. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Перспективи подальших досліджень у сфері етимології географічних назв США є надзвичайно широкими та багатовимірними, оскільки топонімія становить живу систему, чутливу до політичних, культурних, соціальних та екологічних змін. У центрі цієї системи перебуває людина — її пам'ять, досвід, травми, цінності та способи

взаємодії з простором. Тому аналіз топонімів не обмежується суто лінгвістичною проблематикою: він стає способом зрозуміти, як суспільство «говорить» про себе, як зберігає минуле й уявляє майбутнє.

Одним із перспективних напрямів є дослідження гендерованих вимірів топонімії, зокрема способів присутності жінки як топосу в урбаністичному просторі США. Від постаті Покахонтас, яка символізує контакт корінного та колоніального світів [45], до темної фігури мадам Делфіни Лалорі з міського фольклору Нового Орлеана [24] — жіночі образи формують особливий пласт колективної пам'яті. Окремого вивчення потребує репрезентація суфражисток і феміністського руху XX–XXI століть у топонімічному просторі через перейменування вулиць, створення меморіальних зон та введення нових антропонімних назв. Такий підхід дозволить простежити, як мова реагує на суспільні процеси боротьби за видимість, рівність і справедливість, і як жінки перестають бути лише об'єктами пам'яті, стаючи її активними суб'єктами.

Не менш важливим напрямом постає вивчення містичної топонімії, пов'язаної з міфами, легендами та так званими «темними нарративами» міста. Американська урбаністична культура має багатий корпус таких історій — від зниклого поселення Роанок до легенд масонського Вашингтона чи вуду-традицій Нового Орлеана. У цих випадках певні просторові об'єкти набувають напівтопонімічного статусу завдяки нарративізації. Наприклад, LaLaurie Mansion не є топонімом у власному сенсі, проте його символічна вага дорівнює повноцінному знаку колективної пам'яті. Така перспектива поєднує лінгвістику з міською антропологією, міфологічними студіями та *memory studies*.

Окремого наукового інтересу набуває екологічний вимір топонімії. Індіанські назви на кшталт Chicago («дика цибуля»), Mississippi («велика ріка»), Milwaukee («хороші води») фіксують у мовній формі знання про природне середовище. У сучасних дослідженнях їх можна розглядати як

маркери екологічних трансформацій — деградації земель, зміни гідросистем, зникнення видів. Важливо простежити, чи відповідають давні назви сучасному стану довкілля, як корінні спільноти кодували природні процеси у мові та чи може сучасна топонімія сприяти відновленню «екологічної пам'яті». У межах дискурсу сталого розвитку топонімія постають інструментом екологічної освіти та носіями знань про ландшафт.

Все більш актуальною стає тема деколонізації простору й мовної справедливості, зокрема процесів перейменування американських міст і вулиць у зв'язку з переосмисленням расової та колоніальної історії. Ці процеси не лише політичні, але й глибоко мовні, адже вони відображають механізми колективної пам'яті, роботи з травмою та символічної компенсації. У цьому контексті топонімія перетворюється на форму суспільної терапії та майданчик етичних дискусій.

Подальший розвиток отримають також дослідження взаємозв'язку топонімії та ідентичності. Американські міста — це багатонаціональні простори, де взаємодіють англійська, французька, іспанська та численні корінні мови. Особливо показовими є міста з тривалою історією міграції, як-от Нью-Йорк, де назви районів і вулиць відтворюють історію етнічних громад та культурних шарів.

У XXI столітті формується феномен «топонімії майбутнього», пов'язаної з цифровізацією, брендингом міських просторів, появою неофіційних назв у медіа- та онлайн-середовищах [36]. Це відкриває нове поле досліджень, адже мова починає взаємодіяти не лише з географічним, а й з віртуальним простором.

Підсумовуючи, перспективи подальших досліджень етимології назв американських міст можуть базуватися на пошукові людських історій у топонімії. У центрі цих історій залишається людина — її пам'ять, голос і досвід проживання простору. Топонімія виступає не лише свідком минулого, але й носієм майбутнього, а тому залишається невичерпним

полем для міждисциплінарних, гуманітарно орієнтованих і водночас науково обґрунтованих досліджень.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Метою даної роботи було комплексне дослідження етимології назв найбільших міст Сполучених Штатів Америки як феномена, що поєднує у собі лінгвістичні закономірності, історичні процеси, культурну пам'ять та антропологічні смисли. У ході аналізу було підтверджено, що топонімія США є багатшаровою системою, сформованою внаслідок взаємодії корінних народів, європейських колонізаторів та політичної еволюції незалежної держави. Проведене дослідження дозволило простежити, як мовні процеси відображають ширший історико-культурний контекст та як мовні структури перетворюються на носії колективної пам'яті. Важливою теоретичною основою аналізу стали антропологічні підходи, окреслені у працях Дж. Даймонда, К. Неша та Р. Естес, що дозволило розглядати топоніми як інструмент осмислення взаємодії людини з простором, природою, владою та історією.

Етимологічний аналіз показав, що назви міст США є не лише географічними позначеннями, а й символічними текстами, у яких зафіксовано політичні зміни, культурні контакти, релігійні традиції та соціальні конфлікти. Дослідження індіанських назв (Chicago, Milwaukee, Seattle) підтвердило, що найдавніший топонімічний шар Америки ґрунтується на тісному зв'язку з природою та духовним світом корінних народів. Тут простір не лише описується, а осмислюється ритуально та космологічно, що повністю відповідає антропологічному розумінню «людина — ландшафт» у сенсі Неша та Даймонда. Подальша європейська адаптація цих назв виявила механізми колоніальної асиміляції та зміни смислових акцентів.

Іспанські топоніми (Los Angeles, San Francisco) продемонстрували сакральну модель освоєння територій, коли мова використовується як інструмент релігійно-політичної легітимації. Згодом, у процесі секуляризації американського суспільства, сакральний підтекст був частково втрачений, але залишив сліди у звуковій та графічній формі назв. Французькі урбаноніми (New Orleans, Detroit) показали поєднання географічної точності, культурної елітарності та колоніальних стратегій мовного присвоєння простору. Подальша англізація перетворила їх на символи американської багатокультурності.

Англійський топонімічний пласт (New York, Boston, Philadelphia, Washington) став основою символічної карти США. Перенесені англійські назви підтримували культурну тяглість зі Старим Світом, тоді як новостворені антропоніми та концептуальні назви (як Philadelphia — «братерська любов») засвідчили прагнення колоністів до моральної, релігійної та політичної самоідентифікації. У цьому шарі особливо виразно втілювалися процеси формування національної свідомості, про які пишуть Естес і Неш, — коли простір стає маркером ідеології та колективної пам'яті.

Назви міст періоду незалежності (Houston, Dallas) зафіксували перехід до нової топонімічної ідеології — постколоніальної, національної, самодостатньої. Іменування на честь державних діячів стало інструментом політичної пам'яті та культурної легітимації нової нації. Топоніми цього періоду вже не наслідують Європу, а творять власний символічний наратив.

Таким чином, проведений аналіз довів, що етимологія назв міст США становить цілісну мовну карту історії. У кожному топонімі співіснують сліди зміни влади, культурних зсувів та ідеологічних моделей різних епох. Застосування антропологічного підходу дозволило показати, що назви міст не просто номінують простір, а конструюють соціальну реальність, підтримують колективну ідентичність та формують символічні сценарії поведінки спільнот.

Теоретичний і практичний внесок дослідження полягає в тому, що етимологія географічних назв дає змогу реконструювати історичні процеси, які нерідко залишаються поза межами офіційних наративів, а також виявляти механізми взаємодії мов у ситуації колонізації, міграцій та культурного обміну. Вона стає інструментом вивчення культурної пам'яті та формування національної ідентичності, що робить топонімічні дослідження важливими для сучасної лінгвістики, антропології, історії та культурології. Практичне значення цієї роботи полягає у демонстрації того, що топонімія може бути застосована як міждисциплінарний дослідницький ресурс, включно з урбаністикою й еколінгвістикою.

Результати дослідження також окреслюють перспективи подальших наукових розвідок — від гендерних вимірів топонімії та еколінгвістичного аналізу до цифрових форм просторової номінації. Порівняльні студії колоніальних топонімічних систем світу можуть розкрити універсальні закономірності мовного освоєння простору та локальні особливості формування національних культур пам'яті.

Отже, назви найбільших міст США постають як своєрідні архіви історії, індикатори культурної динаміки та інструменти національної самоідентифікації. У кожному топонімі поєднуються мова і пам'ять, людина і простір, минуле і сучасність. Саме тому топонімія залишається невичерпним ресурсом гуманітарного знання та ключем до розуміння історії й культури Сполучених Штатів Америки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бучко, П. Основи етимології української мови. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 318 с.
2. Карпенко, Ю. Українська ономастика: навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2004. 240 с.
3. Ткач, М. Теоретичні засади сучасної ономастики. Київ : Наукова думка, 2009. 276 с.
4. Algeo, J. The Origins and Development of the English Language. 7th ed. Boston : Wadsworth, 2010. 384 p.
5. Anderson, B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London : Verso, 2006. 240 p.
6. Bauer, L. The Linguistic Roots of American English. New York : Routledge, 2020. 364 p.
7. Bright, W. Native American Placenames of the United States. Norman : University of Oklahoma Press, 2004. 608 p.
8. Campbell, L. Historical Linguistics: An Introduction. 3rd ed. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2013. 470 p.
9. Chicago Historical Society. Early French Accounts of the Chicago Region. Chicago : CHS Press, 2018. 214 p.
10. City of Seattle Archives. Chief Si'ahl and the Founding of Seattle. Available at: <https://www.seattle.gov/cityarchives> (доступ від 12/03/2025).
11. Columbia University. Digital Toponymy Research Initiative. New York : CU Press, 2022. 147 p.
12. Crystal, D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. 6th ed. Oxford : Blackwell, 2008. 529 p.
13. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 505 p.

14. De Valera, M. Toponymic Colonial Transfers: British Naming Practices in North America. *Journal of Historical Linguistics*, 2019, vol. 8(1), pp. 50–78.
15. Diamond, J. *Guns, Germs and Steel: The Fates of Human Societies*. New York : W. W. Norton & Company, 1997. 480 p.
16. Estés, C. P. *Women Who Run with the Wolves: Myths and Stories of the Wild Woman Archetype*. New York : Ballantine Books, 1992. 560 p.
17. García, M. Sacral Toponymy and Urban Identity in Colonial California. *Journal of Cultural Geography*, 2020, vol. 37(2), pp. 210–228.
18. Hale, K. *American Indian Languages: The Historical Linguistics Perspective*. Stanford : Stanford University Press, 2001. 390 p.
19. Hodge, F. W. *Handbook of American Indians North of Mexico*. Washington : Smithsonian Institution, 1907. 974 p.
20. Kimmerer, R. *Braiding Sweetgrass: Indigenous Wisdom, Scientific Knowledge, and the Teachings of Plants*. Minneapolis : Milkweed Editions, 2013. 408 p.
21. Leach, M. *Roots of African American Place-Naming in the U.S. South*. Chapel Hill : UNC Press, 2000. 276 p.
22. Livingstone, D. *Landscape and Memory*. London : HarperCollins, 2019. 452 p.
23. Londonist. St. Botolph – The Patron Saint of Travellers. Available at: <https://londonist.com> (доступ від 10/07/2025).
24. Louisiana Historical Society. *Madame LaLaurie: History, Myth, and Urban Memory*. New Orleans : LHS Press, 2021. 203 p.
25. Mark, U. *Texas: A Historical Dictionary*. Austin : Texas A&M University Press, 2017. 402 p.
26. Merriam-Webster. *Dictionary of American English – Online Edition*. Available at: <https://www.merriam-webster.com> (доступ від 07/04/2025).

27. Nash, G. B. *Red, White, and Black: The Peoples of Early America*. 7th ed. Upper Saddle River : Pearson, 2007. 492 p.
28. New Orleans Tourism. Joan of Arc Parade. Available at: <https://www.joanofarcparade.org> (доступ від 25/09/2025).
29. OED Online. Oxford English Dictionary. Available at: <https://www.oed.com> (доступ від 13/03/2025).
30. Pérez, A. *Spanish Missions and the Linguistic Landscape of Early California*. Los Angeles : UCLA Press, 2021. 290 p.
31. Room, A. *Dictionary of Place-Names in the British Isles*. London : Bloomsbury, 1997. 312 p.
32. Room, A. *Placenames of the World*. 2nd ed. Jefferson : McFarland, 2006. 544 p.
33. Sáenz, A. Toponymy and Cultural Heritage in the Spanish Borderlands. *Hispanic American Historical Review*, 2021, vol. 101(4), pp. 601–630.
34. Sayers, D. *American Urban Myths and Their Cultural Roots*. Boston : Beacon Press, 2022. 340 p.
35. Smithsonian National Museum of the American Indian. *The Languages of the Myaamia and Illinois Peoples*. Available at: <https://americanindian.si.edu> (доступ від 05/05/2025).
36. Stanford Digital Humanities Lab. *AI, Maps, and the Future of Toponymy*. Stanford : SDL Press, 2023. 118 p.
37. Stewart, G. R. *Names on the Land: A Historical Account of Place-Naming in the United States*. Rev. ed. New York : New York Review Books, 2008. 448 p.
38. Thornton, R. *Studying Native America: Problems and Prospects*. Madison : University of Wisconsin Press, 1997. 388 p.
39. Trudgill, P. *Sociolinguistic Variation and Change*. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2018. 252 p.

40. United Nations. Global Sustainable Development Report 2023. New York : UN Publishing, 2023. 305 p.
41. United States Geographic Names Information System. GNIS Database. Available at: <https://www.usgs.gov/gnis> (доступ від 20/04/2025).
42. USGS. Topographic Naming Policies in the United States. Available at: <https://www.usgs.gov> (доступ від 20/04/2025).
43. U.S. Census Bureau. Metropolitan Statistical Areas – Population Data 2024. Available at: <https://www.census.gov> (доступ від 10/09/2025).
44. Wilkerson, I. Caste: The Origins of Our Discontents. New York : Random House, 2020. 476 p.
45. Wilson, C. Women, Memory, and the Making of American History. Chicago : University of Chicago Press, 2021. 388 p.
46. Zelinsky, W. The Cultural Geography of the United States. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1992. 480 p.
47. Zelinsky, W. Sacred and Secular in American Toponymy. Names: A Journal of Onomastics, 2018, vol. 66(3), pp. 145–162.